

הכנסת

מרכז המחקר והמידע

סוגיות בתחומי עלייה, קליטה והתפוצות מסמך מבוא לוועדה בכנסת ה-20

מוגש לוועדת העלייה, הקליטה והתפוצות

י"ד בסיון תשע"ה

1 ביוני 2015

כתיבה: צח בן-יהודה

אישור: שרון סופר, ראש צוות

עריכה לשונית: מערכת "דברי הכנסת"

הכנסת, מרכז המחקר והמידע

קריית בן-גוריון, ירושלים 91950

טל': 02 - 6408240/1

פקס: 02 - 6496103

www.knesset.gov.il/mmm

תוכן העניינים

<u>2</u>	<u>1. מיהו עולה</u>
<u>3</u>	<u>2. נתונים על העלייה לישראל</u>
<u>6</u>	<u>3. העלייה מצרפת ומאוקראינה</u>
<u>10</u>	<u>4. יהדות התפוצות ואנטישמיות בעולם</u>
<u>13</u>	<u>5. גיור</u>
<u>15</u>	<u>6. דיור</u>
<u>20</u>	<u>7. קליטת עולי אתיופיה</u>
<u>23</u>	<u>7.1. יישום חוק ייצוג הולם</u>
<u>25</u>	<u>8. קבורה אזרחית</u>
<u>27</u>	<u>נספח</u>
<u>28</u>	<u>מקורות</u>

במסמך זה מוצגות סוגיות מרכזיות בתחומים שוועדת העלייה, הקליטה והתפוצות עסקה בהם בכנסת ה-19.¹ יודגש כי אין מדובר בסיכום פעילותה של הוועדה.² במסמך נסקרת הגדרת המונח "עולה" ומוצגים נתונים על העלייה לישראל בשנים האחרונות ועל העלייה מצרפת ומאוקראינה באופן ספציפי. כמו כן נסקרות בו הסוגיות האלה: תפוצות ואנטישמיות, גיור, דיור, קליטת עולי אתיופיה ויישום חוק ייצוג הולם וחוק קבורה אזרחית.

1. מיהו עולה

עולה הוא אדם שעלה לישראל וקיבל מעמד עולה ממשרד הפנים על-פי חוק השבות, התש"י-1950 (להלן: חוק השבות).³ חוק השבות, קובע שכל יהודי⁴ זכאי לעלות לישראל, וכי גם בן-זוגו, ילדיו, נכדיו ובני-זוגם של יהודי זכאים לעלות לישראל, למעט כמה חריגים, המפורטים בחוק, ובהם: אדם הפועל נגד העם היהודי או העלול לסכן את בריאות הציבור או את ביטחון המדינה, ואדם בעל עבר פלילי העלול לסכן את שלום הציבור.

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה מגדירה **עולה** כאדם הנכנס לישראל לשיבת קבע לפי חוק השבות או לפי חוק הכניסה לישראל.⁵ לעומת זאת, המונח **עולה בכוח**, לפי הלשכה, מציין "אדם שנכנס לישראל באשרת עולה בכוח". בתקנות משרד הפנים שהופעלו בחודש יוני 1969 הוגדר עולה בכוח "אדם הזכאי לאשרת עולה או לתעודת עולה לפי חוק השבות, התש"י-1950, ורוצה להיכנס לישראל ולשהות בה לתקופה שעולה על שלושה חודשים". משנת 1991 עולה בכוח מוגדר מי שזכאי לאשרת עולה או לתעודת עולה לפי חוק השבות, התש"י-1950, ורוצה לשהות בישראל עד שלוש שנים כדי לבדוק את האפשרות והתנאים להשתקעות בישראל כעולה.⁶

נוסף על עולה ועולה בכוח משרד העלייה והקליטה מגדיר סוגי עולים נוספים:⁷

אזרח עולה הוא מי שנולד בחוץ-לארץ להורה אזרח ישראל והיה זכאי למעמד עולה על-פי חוק השבות אלמלא היה אזרח ישראל.

בן עולים הוא עולה רווק שעלה לארץ סמוך לעליית הוריו. גיל העלייה והסמיכות לעליית ההורים: בן עולים קטין הוא נער עד גיל 17 שעלה עם הוריו או בלעדיהם, או שטרם מלאו לו 17 שנים כאשר הוריו קיבלו מעמד עולה; בן עולים בוגר הוא צעיר מגיל 17 עד 21 שעלה עם הוריו או בתוך שנה לפני או אחרי עלייתם.

משפחת עולים היא משפחה שבה לכל בני המשפחה מעמד עולה.

עולה קטין הוא מי שמתאים לאחת ההגדרות האלה: עלה לישראל ללא הוריו בגיל 14–17 וקיבל אשרת עולה ממשרד הפנים; עלה לפני שמלאו לו 14 שנים, נמצא במסגרת פנימייתית בשנת עלייתו לישראל ולמד במסגרת זו לפחות עד הגיעו לגיל 17, והוריו לא עלו לישראל.

¹ סקירה קודמת ראו: איתי פידלמן, [סוגיות מרכזיות בתחומי העלייה, הקליטה והתפוצות, מוגש לחברי הכנסת ה-19](#), מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 12 במרס 2013.

² ראו: ועדת העלייה, הקליטה והתפוצות, [סיכום פעילות הוועדה בכנסת ה-19](#).

³ משרד העלייה והקליטה, [מילון מונחים](#), תאריך כניסה: 19 במרס 2015.

⁴ בסעיף 4ב לחוק השבות יהודי מוגדר מי "שנולד לאם יהודייה או שנתגייר והוא אינו בן דת אחרת".

⁵ הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, [שנתון סטטיסטי לישראל 2014](#), פרק 4.

⁶ שם.

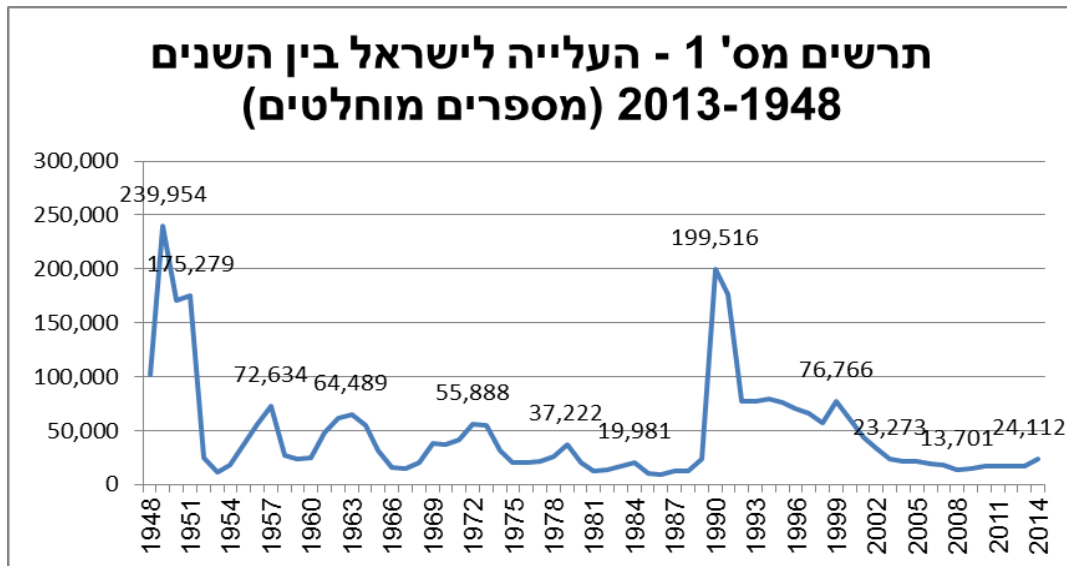
⁷ משרד העלייה והקליטה, [מילון מונחים](#), תאריך כניסה: 19 במרס 2015.

קטין חוזר הוא מי שירד מישראל עם הוריו לפני שמלאו לו 14 שנים ושב לישראל לישיבת קבע בגיל 17 ומעלה.

2. נתונים על העלייה לישראל

מאז קום המדינה עלו לישראל כ-2.3 מיליון בני-אדם, 42% מהם עלו מאז שנת 1990. בתרשים שלהלן מוצגת התפלגות העולים לישראל בשנים 1948–2013.⁸

על-פי נתוני משרד העלייה והקליטה והסוכנות היהודית לארץ ישראל, בשנת 2014 נרשם שיא של עשר שנים בעלייה לישראל, והגיעו כ-26,600 עולים חדשים מרחבי העולם. מדובר בגידול של 32% בהשוואה לשנת 2013, אשר בה עלו לישראל כ-20,000 בני-אדם.⁹ יש לציין כי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה טרם פרסמה נתונים על העלייה לישראל בשנת 2014, וכן כי יש פער בין נתוני משרד העלייה והקליטה והסוכנות היהודית לארץ ישראל ובין נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה בכל הקשור לעלייה. ממשד העלייה והקליטה נמסר כי נתוני הם "המדויקים והמוסמכים, שכן נכללים בהם כל הזכאים של המשרד ומי שנרשמו במשרד כזכאי עלייה",¹⁰ ואילו לפי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, נתוניה היא "מסתמכים על הרישום במרשם האוכלוסין. ההבדלים בין רישומי מרשם האוכלוסין לבין רישומי משרד הקליטה נובעים כנראה מכך שלא כל העולים או משני המעמד נרשמים בלשכות משרד העלייה והקליטה".¹¹ בטבלה מס' 1 שלהלן מוצגים נתוני משרד העלייה והקליטה על מספר העולים לישראל בשנים 2012–2014, בחלוקה לפי היבשת שממנה עלו.¹²

⁸ הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, [הודעה לתקשורת – העלייה לישראל בשנת 2014](#), 19 במאי 2015.

⁹ משרד העלייה והקליטה, [נתוני עלייה 2014](#), תאריך כניסה: 12 באפריל, 2015.

¹⁰ אלעד סון, דובר וממונה על יחסי ציבור, משרד העלייה והקליטה, תשובה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, דוא"ל, 26 באפריל 2015.

¹¹ שלומית כהן, ראש ענף הפצת מידע, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, תשובה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, דוא"ל, 3 במאי 2015.

¹² נתונים על העולים בשנים 1948–2011 ראו: איתי פידלמן, [סוגיות מרכזיות בתחומי העלייה, הקליטה והתפוצות, מוגש לחברי הכנסת ה-19](#), מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 12 במרס 2013.

טבלה מס' 1 – מספר העולים לישראל בשנים 2012–2014 בחלוקה לפי יבשת מגורים אחרונה ¹³			
2014	2013	2012	
12,075	7,732	7,573	מזרח-אירופה (כולל חבר המדינות)
8,403	4,689	3,364	מערב-אירופה
3,766	3,506	3,522	צפון-אמריקה (כולל מקסיקו)
1,018	899	772	אמריקה הלטינית
195	245	178	אוקיאניה
464	1,612	2,755	אפריקה
502	431	171	אסיה
204	444	176	אחר
26,627	19,558	18,511	סך הכול

מנתוני משרד העלייה והקליטה והסוכנות היהודית עולה כי 53.5% מכלל העולים שהגיעו לישראל בשנת 2014 היו צעירים, בני 0–34; 5,542 ילדים עד גיל 17 ו-8,710 צעירים בני 18–34.¹⁴ בראש רשימת הערים הקולטות עלייה לשנת 2014 עומדת תל-אביב-יפו, שקלטה באותה שנה כ-2,999 עולים חדשים. אחריה ברשימה נתניה, ושלישית ירושלים.¹⁵ ראו בנספח מפה ובה פירוט שיעור העולים משנת 1990 ואילך ביישובים המונים 5,000 תושבים ומעלה בשנת 2011.

משרד העלייה והקליטה מסייע לעולים חדשים וותיקים במימוש זכויות וסיוע שהם זכאים להם לפי חוק. תקופת הזכאות והסיוע שעולה עשוי לקבל כפופים לנוהלי המשרד ונקבעים לפי מועד קבלת המעמד או הגשת הבקשה. בטבלה שלהלן פירוט תקופת הזכאות ותחומי הסיוע שבאחריות משרד העלייה והקליטה.

¹³ משרד העלייה והקליטה, [נתוני עלייה לשנת 2014](#), לוח עולים לפי ארצות מוצא וחדש עלייה, תאריך כניסה: 28 באפריל 2015; [נתוני עלייה לשנת 2013](#), לוח עולים לפי ארצות מוצא וחדש עלייה, תאריך כניסה 28 באפריל 2015; [נתוני עלייה לשנת 2012](#), לוח עולים לפי ארצות מוצא וחדש עלייה, תאריך כניסה: 28 באפריל 2015.

¹⁴ משרד העלייה והקליטה, [נתוני עלייה לשנת 2014](#), לוח עולים לפי קבוצות גיל, תתי-יבשות מוצא ומגדר, תאריך כניסה: 28 באפריל, 2015

¹⁵ נתוני העלייה אינם סופיים, ומבוססים על הערכות ראשוניות של משרד העלייה והקליטה והסוכנות היהודית לארץ-ישראל. משרד העלייה והקליטה, [נתוני עלייה 2014](#), תאריך כניסה: 12 באפריל 2015; הסוכנות היהודית לארץ-ישראל, [2014: שנת עלייה בעלייה](#), תאריך כניסה: 12 באפריל 2015.

טבלה מס' 2 – תקופת זכאות ותחומי הסיוע לעולים חדשים מטעם משרד העלייה והקליטה (נכון לחודש מאי 2015)¹⁶

תחום הסיוע	סוג הסיוע	תקופת הזכאות	משך הסיוע
סל קליטה	סל קליטה	שנה ראשונה	חצי שנה
דיוור (בשיתוף עם משרד השיכון)	דיוור ציבורי	15 שנים	חד-פעמי
	משכנתה	15 שנים	חד-פעמי
	שכר דירה : זכאי סל קליטה לא זכאי סל קליטה	4 שנים 5 שנים	4 שנים 5 שנים
אולפן עברית	זכאות לאולפן	שנה וחצי	חצי שנה
	הבטחת הכנסה	שנה ראשונה	חצי שנה
	נסיעות	שנה ראשונה	חצי שנה
מינהל הסטודנטים	שכר לימוד יוצאי אתיופיה (כולל ילידי הארץ), על-פי הוראת שעה	על-פי נוהלי מינהל הסטודנטים	עד 3 שנות לימוד
רווחה	דמי קיום לנתמכים	שנה ראשונה	החודש השביעי עד החודש ה-12
	נמלט מאזור חירום ¹⁷	שנה ראשונה	חד-פעמי
	קרן מנהל מחוז	5 שנים 10 שנים עולי אתיופיה ויוצאי קווקז, על-פי הוראת שעה	חד-פעמי
חיילים עולים	מענק	5 שנים 10 שנים עולי אתיופיה ויוצאי קווקז, על-פי הוראת שעה	עד 3 שנים
תעסוקה	הבטחת הכנסה לדורשי עבודה וקורסים של משרד העבודה	שנה ראשונה	חצי שנה / שנה ללא סל זכאי סל קליטה
	השלמת הכנסה	שנה ראשונה	
	קורסים להכשרה והסבה מקצועית ומרכזי הכוונה	10 שנים 15 שנה לעולי אתיופיה	בכל מהלך הקורס למעט קורס הסמכה
	קידום השמה בתעסוקה רגיל ו-45+	10 שנים 15 שנה לעולי אתיופיה	עד 12 חודשים
	השתלמויות ערב	10 שנים 15 שנה לעולי אתיופיה	לא יותר משתי השתלמויות
אמנים	10 שנים 15 שנה לעולי אתיופיה	חד-פעמי	

¹⁶ דוריס קריאף, ממונה ארצית – תיעוד וזכאות, משרד העלייה והקליטה, תשובה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, דוא"ל, 5 במאי 2015.

¹⁷ במונח "נמלט מאזור חירום" הכוונה היא לכך ש"עקב המצב הכלכלי/ ביטחוני הקשה בעיראק, איראן, סוריה, תוניסיה, תימן, קובה ואוקראינה, והתנאים להסדרי יציאתם, מגיעים העולים למדינת ישראל בחוסר כול, וכל רכושם וצידום נשאר שם. מטרת הסיוע היא לאפשר לעולים הללו לקבל מענק לביגוד ולצידוד". רחל גולדשמיד, מנהלת לשכת מנכ"ל משרד העלייה והקליטה, תשובה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, דוא"ל, 10 במאי 2015.

קליטה במדע	השתתפות בעלות העסקה בעבודה מדעית	3 שנים 10 שנים לעולי אתיופיה ויוצאי קווקז	עד 4 שנים
יזמות	הדרכה ייעוץ מקצועי הלוואה	10 שנים 15 שנים לעולי אתיופיה	חד-פעמי

3. העלייה מצרפת ומאוקראינה

בחודש מרס 2014 הציגה שרת העלייה והקליטה סופה לנדבר בכנסת את תוכנית "צרפת תחילה" של משרדה לעידוד העלייה מצרפת. לפי משרד העלייה והקליטה, בשנת 2014, עד חודש יוני, הביאה תוכנית זו מספר שיא של עולים מצרפת, קפיצה של 194% במספרם בהשוואה לשנה שקדמה לה.¹⁸ אלן הופמן, מנכ"ל הסוכנות היהודית, דיווח לוועדת העלייה, הקליטה והתפוצות כי הסוכנות היהודית ציפתה שבשנת 2014 יגיעו לישראל כ-23,000 עולים, בהם כ-7,000 עולים מצרפת ועד 4,000 עולים מאוקראינה.¹⁹

ב-22 ביוני 2014 אישרה ממשלת ישראל שתי הצעות החלטה: הראשונה, החלטה מס' 1736,²⁰ בדבר הקמת פרויקט לאומי לעידוד העלייה מכלל ארצות העולם ותוכנית לעידוד העלייה מאירופה. במסגרת התוכנית לעידוד העלייה מאירופה על משרד העלייה והקליטה לפעול להגדלת תקציב התמיכה בארגונים המעודדים עלייה; לסייע בתחום התעסוקה בדגש על תחומי הנדסה, טכנולוגיה, מדעים, רפואה, הוראה וכלכלה; להגדיל את המענק הניתן לעולים הנמלטים מאזורי חירום. תוכנית זו תוקצבה לשנים 2014 ו-2015 בסך 30 מיליון ש"ח. במסגרת הפרויקט הלאומי הוחלט כי המוסדות הלאומיים (הסוכנות היהודית וההסתדרות הציונית העולמית) יקימו חברה לתועלת הציבור "שתיועד לנושא עידוד העלייה בלבד", ומשרד העלייה והקליטה יהיה רשאי להתקשר עם חברה זו לצורך קידום הפרויקט. ב-24 בפברואר 2015 נרשמה אצל רשם העמותות במשרד המשפטים חברת "אופק ישראלי – חברה לעידוד עלייה בע"מ (חל"צ)", מס' תאגיד 51-516134-7, וכיום רשומים בחברה זו שמונה דירקטוריונים.²¹ עוד נקבע כי תקציב הפרויקט לשנים 2014 ו-2015 יהיה 30 מיליון ש"ח. ממשרד העלייה והקליטה נמסר כי "מאחר שתקציב המדינה לשנת 2015 טרם אושר, המשרד עדיין לא תוקצב לשנה זו לעניין החלטת הממשלה האמורה". עוד נמסר כי משרד העלייה והקליטה מקיים פרויקטים לעידוד העלייה לישראל ולצורך זה התקשר בנפרד עם הסוכנות היהודית ועם ההסתדרות הציונית העולמית. לצורך זה, בסוף שנת 2014 חתם המשרד עם הסוכנות היהודית על הסכמים להפעלת פרויקטים של עידוד העלייה בסכום כולל של כ-6,742,330 ש"ח, ועם ההסתדרות הציונית נחתמו הסכמים בסכום כולל של 2,197,381 ש"ח.²²

בהצעת החלטה השנייה שאושרה ביוני 2014, החלטה מס' 1737,²³ נקבעה הקמת צוות בין-משרדי בראשות מנכ"ל משרד העלייה והקליטה, שיגבש המלצות להסרת חסמים בפני תעסוקת עולים בישראל,

¹⁸ משרד העלייה והקליטה, [פרויקט לאומי לעידוד העלייה](#), תאריך כניסה: 12 באפריל 2015.

¹⁹ ועדת העלייה, הקליטה והתפוצות, פרוטוקול ישיבה מס' 93, 7 ביולי 2014.

²⁰ משרד ראש הממשלה, [החלטת הממשלה מס' 1736](#), מיום 22 ביוני 2014.

²¹ רשות התאגידים, [צפייה בפרטי עמותות וחברות לתועלת הציבור](#), תאריך כניסה: 7 ביוני 2015. הדירקטוריום, [אתר הדירקטוריום של חברות מובילות בישראל](#), תאריך כניסה: 7 ביוני 2015.

²² רחל גולדשמיד, מנהלת לשכת מנכ"ל משרד העלייה והקליטה, תשובה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, דוא"ל, 7 ביוני 2015.

²³ משרד ראש הממשלה, [החלטת הממשלה מס' 1737](#), מיום 22 ביוני 2014.

לרבות נושאי רישוי במקצועות שונים, הכרה בניסיון מקצועי שנצבר בחו"ל ושילוב עולים בשירות המדינה. בעקבות החלטה זו הוקם צוות בין-משרדי בראשות מנכ"ל משרד העלייה והקליטה ובהשתתפות נציגי משרדי החינוך, הכלכלה, הבריאות נציבות שירות המדינה וארגוני עולים. הוועדה סיימה את עבודתה זה מכבר והגישה את המלצותיה לממשלה, וזו אימצה המלצות אלו בהחלטת הממשלה מס' 2225, בנושא הסרת חסמים בתעסוקת עולים בישראל.²⁴ במסגרת החלטה זו הוטל על שר הבריאות, שר החינוך, שר הכלכלה ושר העלייה וקליטה, ועל נציבות שירות המדינה, לפעול לפרסום התנאים והמסמכים הנדרשים לקבלת רישוי מקצועי בישראל בכל תחום שבאחריות כל אחד מהמשרדים, ולהנגיש את המידע במגוון שפות, ובהן אנגלית, צרפתית רוסית וספרדית. עוד נקבע בהחלטה כי יש לאפשר לעולים להגיש בקשות רישוי באופן מקוון, דרך האינטרנט, ולהגיש מועמדות לתפקידים בשירות המדינה באמצעות האינטרנט עוד מארץ מוצאם, וכן לגשת למבחני מיון לשפות נדרשות. על השרים הוטל גם לפעול להסדרת הליכי הסבה ומתן רישוי במגוון מקצועות שעולים למדו בחו"ל, כגון רפואה, רפואת שיניים, מקצועות בריאות אחרים, פסיכולוגיה קלינית, הנדסה, אדריכלות ועוד.

ב-15 בפברואר 2015 קיבלה ממשלת ישראל שתי החלטות בנושא העלייה: החלטה מס' 2447, שעניינה "תגבור לימודי אנגלית במוסדות החינוך בישראל במסגרת פרויקט 'מסע', ובמטרה לתגבר את לימודי הצרפתית במוסדות החינוך בישראל, תוך שילוב מטרה זו במסגרת פרויקט 'מסע', המיועד לחזק את זיקתם של צעירי יהדות התפוצות למדינת ישראל ולעודד את השתלבותם בחברה ואת עלייתם ארצה";²⁵ החלטה מס' 2446, שעניינה הפעלת תוכנית מיוחדת לשנת 2015 לעידוד העלייה ולקליטה מיטבית של עולים מצרפת, מבלגיה ומאוקראינה. לפי החלטה זו משרד העלייה והקליטה יגבש ויפעיל בתוך 30 יום תוכנית לעידוד העלייה ממדינות אלו ויפעל לקליטה מוצלחת של העולים.²⁶ התוכנית נועדה להביא לגידול ניכר במספר העולים מהמדינות האמורות. לשם כך אף הושם בהחלטה דגש מיוחד על מסלולי קליטה מותאמים אישית, אשר נבנים בעבור העולים במדינות המוצא, וכן על תגבור לימודי העברית, קיום ירידי מידע וסמינרים בנושא ישראל טרם העלייה, הרחבת שירותי הרווחה והפעילות הקהילתית בישראל, תגבור ניכר של כוח-האדם ושל מספר הפרויקטורים בערים שיקלטו עולים וקידום תוכניות לשילוב עולים בתעסוקה וביזמות.²⁷ להלן נתונים על מספר העולים מצרפת בשנים 2009–2014.

²⁴ משרד ראש הממשלה, [החלטת הממשלה מס' 2225](#), מיום 23 בנובמבר 2014.

²⁵ משרד ראש הממשלה, [החלטת הממשלה מס' 2447](#), מיום 15 בפברואר 2015.

²⁶ משרד ראש הממשלה, [החלטת הממשלה מס' 2446](#), מיום 15 בפברואר 2015.

²⁷ משרד העלייה והקליטה, [תוכנית לעידוד העלייה מצרפת, בלגיה ואוקראינה](#), תאריך כניסה: 12 באפריל 2015.

טבלה מס' 3 – מספר העולים מצרפת ושיעורם בכלל העולים בכל אחת מהשנים 2009–2014 ²⁸		
שנה	מספר העולים מצרפת	שיעורם בכלל העולים באותה שנה
2009	1,557	11%
2010	1,775	11%
2011	1,619	10%
2012	1,652	10%
2013	2,904	17%
2014	6,547	27%

לפי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, בשנת 2014 היה הגיל החציוני של העולים מצרפת 50, לעומת 36 בכלל העולים לישראל בשנה זאת. יותר ממחצית העולים מצרפת באותה שנה היו נשים (51%), ולכלל העולים מצרפת היה ממוצע שנות לימוד גבוה יחסית: לכ-51% מהם 13 שנות לימוד ומעלה. העולים מצרפת בחרו להשתקע בעיקר בנתניה (29%), בירושלים (14%), בתל-אביב-יפו (16%) ובאשדוד (10%).²⁹

לפי דוח של הסוכנות היהודית, בשנת 2014 הוקם קו חם ייחודי למבקשים לעלות מאוקראינה, המציע ייעוץ והכוונה, והופעלו תוכניות חינוכיות מתמשכות במטרה לעודד את רוחם של היהודים שנתרו באוקראינה. כמו כן, לפי דוח זה, חל גידול של יותר מפני-שלושה במספר העולים מחצי האי קרים (בתקופה שמינואר עד מאי 2014 בהשוואה לתקופה המקבילה בשנה שקדמה לה), היו יותר מ-7,500 פניות לייעוץ בנושא עלייה בחודשים ינואר עד אפריל 2014, ויש ביקוש גבוה מההיצע להשתתפות בתוכנית קליטת צעירים מחבר המדינות וגידול בביקוש לקורסים בשפה העברית (יותר מ-650 סטודנטים ביוני 2014).³⁰ להלן נתונים על מספר העולים מאוקראינה בשנים 2009–2014.

²⁸ הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, [הודעה לעיתונות – נתוני עלייה לשנת 2014](#), 29 באפריל 2014.

²⁹ הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, [הודעה לעיתונות – נתוני עלייה לשנת 2014](#), 29 באפריל 2014.

³⁰ הסוכנות היהודית לארץ-ישראל, [דוח שנתי 2013/2014](#), תאריך כניסה: 12 באפריל 2015.

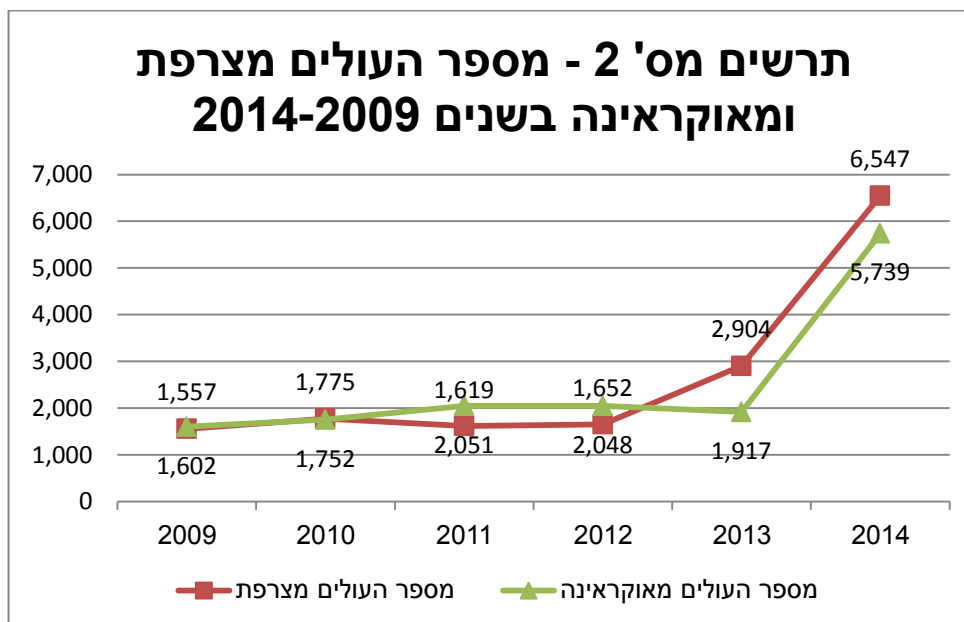

טבלה מס' 4 – מספר העולים מאוקראינה ושיעורם בכלל העולים בכל אחת מהשנים 2009–2014³¹

שנה	מספר העולים מאוקראינה	שיעורם בכלל העולים באותה שנה
2009	1,602	11%
2010	1,752	10.5%
2011	2,051	12%
2012	2,048	12%
2013	1,917	11%
2014	5,739	24%

לפי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, בשנת 2014 היה הגיל החציוני של העולים מאוקראינה 35. יותר ממחצית מהעולים מאוקראינה בגיל 15 ומעלה היו נשואים (68% מהגברים ו-60% מהנשים). העולים מאוקראינה מתאפיינים ברמת השכלה גבוהה על-פי מדד שנות הלימוד: לכ-72% מהעולים בני 15 ומעלה שידוע מספר שנות הלימוד שלהם 13 שנות לימוד ומעלה. העולים מאוקראינה בחרו להשתקע בעיקר בחיפה (13%), בנתניה (7%) ובבת-ים (6%).³²

בתרשים שלהלן נתונים על מספר העולים מצרפת ומאוקראינה בשנים 2009–2014.

³¹ הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, [הודעה לעיתונות – נתוני עלייה לשנת 2014](#), 29 באפריל 2014.

³² שם.

4. יהדות התפוצות ואנטישמיות בעולם³³

בשנת 2012 נערך סקר מטעם הסוכנות האירופית לזכויות יסוד (FRA) בשמונה ממדינות האיחוד האירופי, שהשתתפו בו 5,847 משיבים שהזדהו כיהודים. בסקר, שעסק באופן שאנטישמיות משפיעה על יהודים באיחוד האירופי, דיווחו 26% מהמשתתפים כי חוו ב-12 החודשים שקדמו לסקר מקרים של פגיעה מילולית או הטרדה בגין יהדותם, ו-4% דיווחו כי חוו אלימות פיזית או איום באלימות כאמור. 64% מאלו שחוו אלימות או איומים השיבו כי לא דיווחו על כך לרשויות. כרבע מכלל המשיבים (23%) דיווחו שמדי פעם הם נמנעים מלבקר באתרים יהודיים או להשתתף באירועים יהודיים מפני שאינם חשים בטוחים בהם, ומספר זהה של משיבים דיווחו כי הם מתרחקים ממקומות מסוימים באזור מגוריהם כי אינם חשים בטוחים בהם משום שהם יהודים.³⁴ הארגון מפרסם מדי שנה דוח על מקרים של אנטישמיות נגד יהודים על בסיס נתונים רשמיים של גופי האכיפה במדינות האיחוד האירופי ונתונים "לא-רשמיים" שנאספים על-ידי ארגוני חברה אזרחית וארגונים ללא כוונת רווח. בשל אופי הנתונים, ההבדלים בדרך איסופם והחקיקה השונה בכל מדינה, אין אפשרות לערוך השוואה בין הנתונים ממדינות שונות.³⁵

בסקר שערכה הליגה נגד השמצה (ADL) מיולי 2013 עד פברואר 2014 על היחס כלפי יהודים ברחבי העולם רואיינו 53,100 אזרחים בני 18 ומעלה ב-101 מדינות, ב-96 שפות. מניתוח ממצאי הסקר מעלים עורכיו שכ-26% מכלל אוכלוסיית העולם מחזיקים בסטריאוטיפים שליליים כלפי יהודים ובעמדות אנטישמיות. לפי הסקר לגברים יש יותר סיכוי מאשר לנשים להחזיק בעמדות אנטישמיות (29% לעומת 24% בהתאמה); הסטריאוטיפ הנפוץ ביותר בעולם בכל הקשור ליהודים הוא ש"יהודים נאמנים יותר למדינת ישראל מאשר למדינה שבה הם חיים". עוד לפי הסקר, כ-35% מאוכלוסיית העולם מעולם לא שמעה על השואה, ומאלה ששמעו עליה 32% מאמינים שמדובר במיתוס או בהגזמה. 18% מכלל המשתתפים בסקר השיבו כי הם מאמינים שיש יותר מ-700 מיליון יהודים בעולם, ומהסקר עולה כי למעריכים שזה מספר היהודים בעולם יש יותר סיכוי להחזיק בעמדות אנטישמיות. לפי הסקר, אומנם למוסלמים יש סיכוי גדול יותר להחזיק בעמדות אנטישמיות מאשר לבני כל בני דת אחרת (49%), אבל מקום מגוריהם משפיע על עמדות אלה; כך, למשל, למוסלמים במזרח התיכון ובצפון-אפריקה יש יותר סיכוי להחזיק בעמדות אנטישמיות (75%) מאשר למוסלמים באסיה (37%), במערב-אירופה (29%), במזרח-אירופה (20%) ובשאר אפריקה (18%).³⁶

נשיא הקונגרס היהודי הישראלי, ד"ר ולדימיר סלוצקר, דיווח לוועדת העלייה, הקליטה והתפוצות כי כמעט בכל מדינות האיחוד האירופי מתקיימות פעולות אנטישמיות כגון תהלוכות והפגנות, ובעיקר במקומות שיש בהן קהילות מוסלמיות גדולות, כגון צרפת, בלגיה, הולנד וגרמניה.³⁷

בדוח של מרכז קנטור לחקר יהדות אירופה בימינו צוין כי שנת 2014 הייתה מהשנים הקשות בעשור האחרון מבחינת פעילות אנטישמית וכי דיווחים מדאיגים הגיעו ממדינות רבות, במיוחד ממערב-אירופה

³³ ראו גם: פלורה קוך דבידוביץ', [התקריות האלימות כלפי הקהילה היהודית בצרפת בחודשים ינואר-מאי 2012](#), מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 26 ביוני 2012.

³⁴ European Union Agency for Fundamental Rights, [Discrimination and Hate Crime Against Jews in EU Member States: Experiences and Perceptions of Antisemitism](#), November 2013.

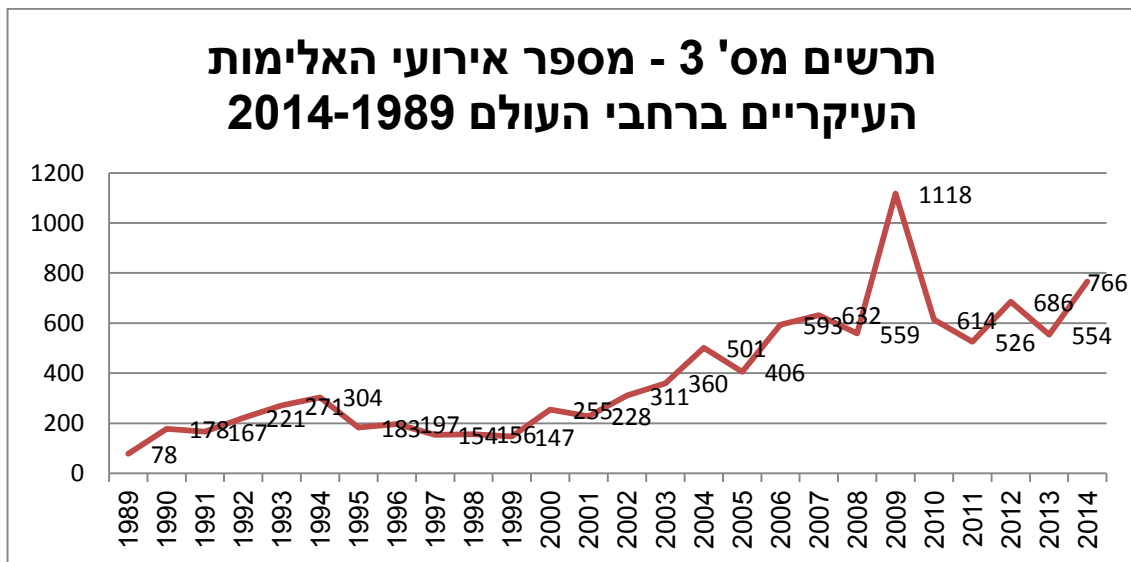
³⁵ European Union Agency for Fundamental Rights, [Anti-Semitism – Summary Overview of the Data Available in the European Union 2003-2013](#), October 2014.

³⁶ Anti-Defamation League, [Global 100 – An Index of Anti-Semitism](#), 2015.

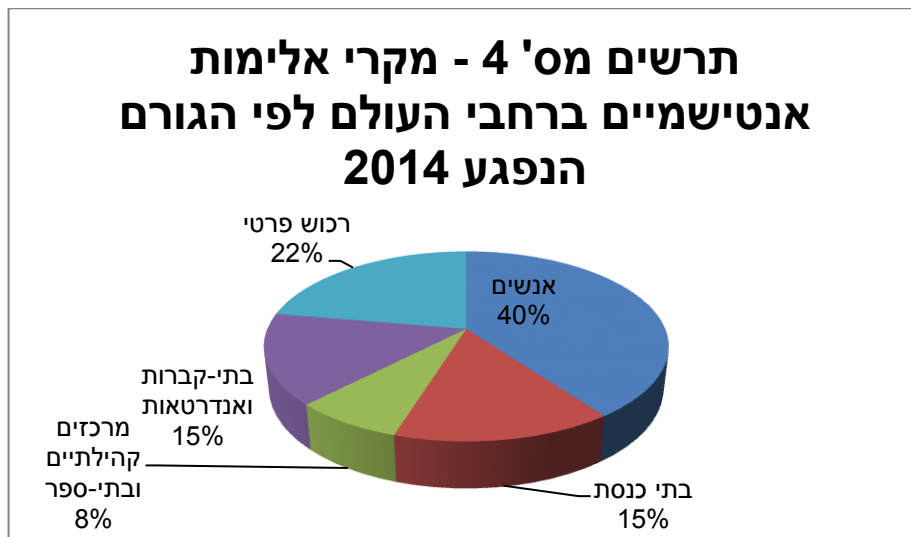
³⁷ ועדת העלייה, הקליטה והתפוצות, פרוטוקול ישיבה מס' 101, 28 ביולי 2014.

ומצפון-אמריקה. באותה שנה נרשמו במרכז קנטור 766 אירועים אנטישמיים אלימים ברחבי העולם, עלייה של 38% בהשוואה לשנת 2013, שבה נרשמו במרכז 554 מקרי אלימות. מספר ההתקפות על יהודים, מוסדותיהם ורכושם בעזרת נשק בשנת 2014 היה 68, פי-שניים בהשוואה לשנת 2013, ומקרי ההצתה שולשו בהשוואה בין שתי השנים האמורות. מספר המקרים האלימים הגדול ביותר בשנת 2014 נרשם בצרפת, ומדינה זו מובילה במספר המקרים של אלימות נגד יהודים זה כמה שנים רצופות.³⁸ בתרשים שלהלן מפורט מספר אירועי האלימות העיקריים נגד יהודים ברחבי העולם בשנים 1989–2014.³⁹

בשני התרשימים שלהלן מפורט מספר מעשי האלימות על רקע אנטישמי ברחבי העולם בשנת 2014 לפי הגורם הנפגע ולפי אופן הביצוע:⁴⁰

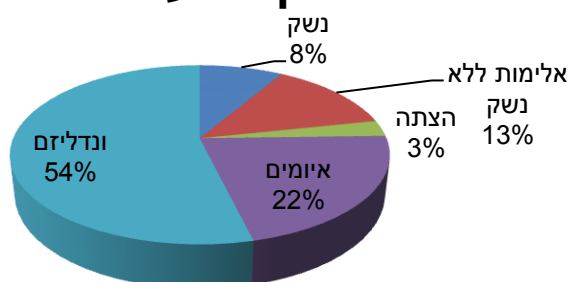
³⁸ Tel Aviv university, The Lester and Sally Entin Faculty of Humanities, Kantor Center of the Study of Contemporary European Jewry, Moshe Kantor Database for the Study of Contemporary Antisemitism and Racism, [Antisemitism Worldwide 2014 – General Analysis](#), 2015.

³⁹ Ibid, P. 80.

⁴⁰ Ibid, Pp. 81-82.

תרשים מס' 5 - מקרי אלימות אנטישמיים ברחבי העולם בחלוקה לפי דרך הפעולה 2014

מדוח על האנטישמיות בצרפת לשנת 2014 שפרסם שירות ההגנה של הקהילה היהודית בצרפת (SPCJ)⁴¹ עולה כי באותה שנה דווחו ונרשמו 851 פעולות אנטישמיות, לעומת 423 בשנת 2013. זהו גידול של יותר מפי-שניים במספר האיומים האנטישמיים והפעולות האנטישמיות. עוד עולה מהדוח כי אף שהאוכלוסייה היהודית בצרפת היא 1% מכלל אוכלוסייתה, 51% מכלל הפעולות הגזעניות שנעשו בצרפת בשנת 2014 כווננו נגד יהודים. הערים שבהן היו הפעולות האנטישמיות הרבות ביותר בצרפת הן פריז, מרסיי, ליון, טולוז, סארסל, שטרסבורג, ניס, וילרבאן וקרטיי.⁴² בישיבה שערכה ועדת העלייה, הקליטה והתפוצות בנושא ההיערכות לקליטת גלי עלייה לנוכח האנטישמיות המתגברת אמר עודד פורר, מנכ"ל משרד העלייה והקליטה, כי האנטישמיות באירופה עדיין קיימת ו"אין כמעט יהודי בצרפת שלא חווה אירוע אנטישמי כזה או אחר במהלך חייו". עם זאת, לדבריו, "ממשלת צרפת נלחמת בתופעות האנטישמיות באופן מאוד אגרסיבי ומגנה אותן".⁴³

⁴¹ שירות להגנת הקהילה היהודית, [דוח על מצב האנטישמיות בצרפת לשנת 2014](#), תאריך כניסה: 12 באפריל, 2015.

⁴² שם, וראו גם: פלורה קוך דבידוביץ', [התקריות האלימות כלפי הקהילה היהודית בצרפת בחודשים ינואר-מאי 2012](#), מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 26 ביוני 2012.

⁴³ ועדת העלייה, הקליטה והתפוצות, פרוטוקול ישיבה מס' 92, 2 ביולי 2014.

5. גיור

גיור הוא התהליך של המרת דת ליהדות. הזכות להתגייר פתוחה לפני כל אזרח ותושב קבע בישראל. סעיף 1 לחוק השבות וסעיף 2(ב) לחוק האזרחות, התשי"ב-1952, קובעים את זכותו של כל יהודי – מי שנולד לאם יהודייה או שהתגייר והוא אינו בן דת אחרת – לעלות למדינת ישראל ולקבל אזרחות בה. מערך הגיור הממלכתי הוקם בשנת 2000, ובשנת 2003 הועבר מכוח החלטת ממשלה לאחריות משרד ראש הממשלה.⁴⁴ על-פי החלטת הממשלה מס' 104, מיום 5 במאי 2013, הועברו סמכויות ושטחי פעולה של אגף הגיור ממשרד ראש הממשלה למשרד לשירותי דת. אגף הגיור במשרד לשירותי דת הוא הגורם המפקח על הליכי הגיור הממלכתיים. בנובמבר 2014 אישרה הממשלה רפורמה בגיור,⁴⁵ שלפיה רבני ערים יוכלו להקים בתי-דין לגיור בראשותם, ובתי-דין אלה יפעלו במקביל לבתי-הדין המיוחדים שפועלים בפיקוח אגף הגיור. יש לציין כי בהסכם הקואליציוני בין סיעת הליכוד לסיעת יהדות התורה לקראת הקמת הממשלה ה-34 נקבע כי "החלטת הממשלה 2147 בענייני גיור תשונה בהתאם למכתבו של הראשון לציון הגרש"מ עמאר שליט"א, המצורף כנספח להסכם". במכתב זה הוצע כי "יוקם בית-דין מיוחד שיורכב מנשיא בית-הדין ושני דיינים שיבחר, והרכב זה ימליץ בפני מועצת הרבנות הראשית לישראל על רבני ערים ומועצות שהם ראויים ומאושרים לדון ולקבל גרים". עוד הוצע במכתב כי "לא תאושר גירות שנעשתה על-ידי אנשים שלא הוסמכו על-ידי הרבנות הראשית לישראל".⁴⁶

אדם שהשלים את תהליך הגיור יקבל תעודת המרה ויעבור שינוי רישום מתאימים במשרד הפנים כך שמעמדו יהיה זהה לזה של כל יהודי שנולד לאם יהודייה, ובכלל זה הוא יוכל להינשא לבני-זוג יהודים ברבנות. הגיור משפיע לא רק על המתגייר, אלא גם על ילדיו, "שכן כל צאצאיו ייחשבו מעתה ליהודים". הגיור בישראל תקף גם בישראל וגם בקהילות יהודיות ברחבי העולם.⁴⁷ הגיור הממלכתי במדינת ישראל הוא אורתודוכסי, ונערך בבתי-דין המוסמכים לכך בלבד, אך בפועל מתקיימים לצדו הליכי גיור נוספים: גיורי התנועה המסורתית (הקונסרבטיבית) והתנועה ליהדות מתקדמת (רפורמית), שאינם מוכרים על-ידי הרבנות הראשית מבחינה דתית; גיורים אורתודוכסיים הנערכים בחו"ל, שאינם זוכים אוטומטית להכרת הממסד הרבני בישראל; גיורים חרדיים פרטיים, שאינם זוכים להכרה אזרחית ואינם מגובים ברישום כיהודים במשרד הפנים ובקבלת אזרחות ישראלית.⁴⁸

שלבי הליך הגיור:⁴⁹

- לימודי יהדות בקורס הכנה לגיור וליווי על-ידי משפחה יהודית;
- דיון בבית-המשפט בבקשה לגיור לאחר כחודשיים;
- מפגש עם רכז מחוז לאחר שמונה חודשים;
- דיון מסכם בבית-דין;
- ברית מילה וטבילה;
- הנפקת תעודת גיור ותעודת המרה.

⁴⁴ משרד מבקר המדינה, דוח ביקורת שנתי מס' 63, לשנת 2012 ולחשבונות שנת הכספים 2011, מאי 2013, עמ' 147.

⁴⁵ משרד ראש הממשלה, החלטת הממשלה מס' 2147, מיום 2 בנובמבר 2014.

⁴⁶ סעיף 45 להסכם קואליציוני שנערך ונחתם בתאריך " באייר התשע"ה, 29 באפריל 2015, בין סיעת הליכוד לבין סיעת יהדות התורה, תאריך כניסה: 10 במאי 2015.

⁴⁷ פורטל השירותים והמידע הממשלתי, לאחר הגיור, תאריך כניסה: 12 באפריל 2015.

⁴⁸ עמותת "עתים", גיור – זכויות משפטיות, תאריך כניסה: 12 באפריל 2015.

⁴⁹ פורטל השירותים והמידע הממשלתי, תהליך הגיור, תאריך כניסה: 12 באפריל 2015.

לימודי היהדות שבשלב הראשון של הגיור מתקיימים בכיתות לימוד לגיור הפועלות בקרבת מקום מגורי המתגייר. הם ניתנים חינם ומתקיימים בשלוש מסגרות: מסגרת לחיילים, מסגרת לסטודנטים ומסגרת כללית.⁵⁰ יש מגוון מסגרות המכשירות ומלוות מתגיירים, ובהן "אחינעם"; המכון ללימודי יהדות; "מחניים"; מכון מאיר; משרד החינוך – האגף למבוגרים; "מקור חיים" – התאחדות עולי אמריקה הלטינית; "נתיבי הזוהר" ו"עמי" – אולפני גיור מבית "אור עציון".⁵¹

מאז הקמת מערך הגיור הממלכתי בשנת 1995 התגיירו בישראל כ-23,000 יוצאי חבר המדינות, כ-7% בלבד מכלל העולים הלא-יהודים בישראל, שבשנת 2012 היו 333,000 בני-אדם. ממוצע הגיור השנתי של יוצאי חבר המדינות הוא כ-1,800 אישה ואיש. שיעור העולים המבקשים להתגייר נמוך, כ-25% בלבד, ויתרה מכך, יותר מ-50% מכלל תלמידי הגיור נושרים קודם לסיום התהליך, כך שמספר הנושרים גדול ממספר המסיימים ומתגיירים בפועל. כמו כן, כמעט 50% מכלל המועמדים לגיור יוצאי חבר המדינות נדחים במועד הדיון הראשון בבית-הדין הרבני.⁵²

הליך גיור של מי שאינו אזרח או תושב קבע בישראל מותנה באישור הוועדה לנתינים זרים.⁵³ ועדה זו הסמיכה את יו"ר הוועדה לדחות על הסף בקשות של נתין זר כהגדרתו בכללי הדיון בבקשות לגיור, התשס"ו-2006, שהוא אחר מהמפורטים להלן: שוהה בלתי חוקי; מסתנן לישראל; תושב האזור; זר במעמד ב/1; זר במעמד ארעי מסוג א/5 פחות משנה.⁵⁴

על המבקש לעלות לישראל לאחר שהתגייר בחו"ל לפנות לסוכנות היהודית בארצו כדי להתחיל את ההליך. אדם המבקש לשנות את מעמדו בישראל צריך לפנות לשכת משרד הפנים הקרובה למקום מגוריו. בשני המקרים על המועמד לעמוד בכמה תנאים מצטברים: ראשית, הגיור נערך בקהילה יהודית מוכרת ופעילה; שנית, השתתפות בתוכנית הכנה לגיור ולימודים במשך תשעה חודשים, המשולבת בהשתתפות פעילה בחיי הקהילה בתקופה זו, ולבסוף, השתתפות פעילה בקהילה יהודית מוכרת בארץ או בחו"ל בתקופה של תשעה חודשים לפחות לאחר הגיור.⁵⁵

גיור בני העדה האתיופית – במשרד לשירותי דת יש אגף לשירותי דת לעדה האתיופית, שתפקידו לתת מענה אד הוק לצורכי יוצאי אתיופיה בתחומים הקשורים לשירותי דת יהודיים. בין היתר האגף מסייע בפתרון בעיות חריגות בבתי-דין רבניים ובנושאי גיור, ובכלל זה הפניית הדרושים גיור לבתי-דין לגיור, ליווי ההליך ובמידת הצורך ביצוע גיור לחומרא.⁵⁶ עולים חדשים בני העדה האתיופית שוהים במרכזי קליטה ברחבי הארץ, ובמסגרת זו הם עוברים הליך גיור.⁵⁷ יש להדגיש כי הגורם האחראי לגיור העולים במרכזי הקליטה הוא אגף הגיור במשרד לשירותי דת, והאגף לשירותי דת לעדה האתיופית מספק את מעטפת שירותי הדת לבני העדה כאמור לעיל.⁵⁸

⁵⁰ המשרד לשירותי דת, **גיור**, תאריך כניסה: 12 באפריל 2015.

⁵¹ המשרד לשירותי דת, **איך נרשמים?**, תאריך כניסה: 12 באפריל 2015.

⁵² נתנאל פישר, **אתגר הגיור בישראל**, המכון הישראלי לדמוקרטיה, 2014.

⁵³ פורטל השירותים והמידע הממשלתי, **תהליך הגיור**, תאריך כניסה: 12 באפריל 2015.

⁵⁴ המשרד לשירותי דת, **מידע למתגייר**, תאריך כניסה: 12 באפריל 2015.

⁵⁵ עמותת "עתים", **עלייה לאחר גיור בחו"ל**, תאריך כניסה: 12 באפריל 2015.

⁵⁶ המשרד לשירותי דת, **שירותי דת לעדה האתיופית**, תאריך כניסה: 12 באפריל 2015.

⁵⁷ משרד העלייה והקליטה, **עולי אתיופיה**, תאריך כניסה: 12 באפריל 2015.

⁵⁸ עמי סנאי, מרכז שירותי דת, האגף לשירותי דת לעדה האתיופית במשרד לשירותי דת, שיחת טלפון, 30 באפריל 2015.

6. דיוור

עולה המגיע לישראל כדי להתיישב בה זכאי לסיוע הממשלה בתחומים שונים. עיקר הסיוע ניתן על-ידי משרד העלייה והקליטה ומתבטא בייעוץ והכוונה, וכן בסיוע כספי. המשרד מתאם גם סיוע הניתן על-ידי משרדים אחרים, ובהם משרד השיכון ומשרד החינוך. היקף ומשך הסיוע משתנים בהתאם לתחום הסיוע, מעמדו המשפחתי של העולה, הכנסות המשפחה, שהות קודמת בארץ ופרמטרים נוספים, ועל כן כל מקרה נבדק עם יועצי הקליטה של משרד העלייה והקליטה. בסיוע משרד העלייה והקליטה נכללים בין השאר סל קליטה וסיוע בדיוור.⁵⁹

סל קליטה – סיוע כספי המיועד לעזור לעולים בתקופה ההתארגנות הראשונה שלהם בארץ. הסל ניתן כדמי מחיה בתקופת הלימודים באולפן, ונכלל בו סיוע בתשלום שכר דירה ב-12 החודשים הראשונים בישראל. הסל ניתן לעולים מכל ארצות העולם, והם זכאים לקבלו בתוך שנה מיום קבלת מעמד עולה.⁶⁰ סכום סל הקליטה משתנה בהתאם למאפייני העולה ומשפחתו. בטבלה שלהלן מפורטים סכומי הסיוע הכספי בסל הקליטה בשנים 2014-2015. יצוין כי הסכומים מועברים בכמה תשלומים על פני השנה, ובטבלה מופיעים סכום התשלום הראשון וסך כל הסכום שניתן לעולה, בהתאם למאפייניו האישיים:

טבלה מס' 5 – לוח הסיוע הכספי בסל הקליטה לעולים בהתאם למאפייני העולה בשנים 2014-2015 (בש"ח) ⁶¹				
תשלומים	זוג	משפחה חד-הורית	יחיד	
מזומן בנתב"ג	2,500	2,300	1,250	
סך הכול	35,100	29,764	18,412	
	זוג טרום-פנסיה	הורה במשפחה חד-הורית טרום-פנסיה	יחיד טרום-פנסיה	
מזומן בנתב"ג	2,500	2,300	1,250	
סך הכול	43,189	34,963	22,733	
	זוג גמלאים	גמלאי שהוא הורה במשפחה חד-הורית	גמלאי יחיד	
מזומן בנתב"ג	2,500	2,300	1,250	
סך הכול	29,080	23,836	19,333	
	ילד 0-4	ילד 4-18	בן/בת 18-21	תוספת למשפחה בת שש נפשות
נתב"ג מזומן	250	250	250	-
סך הכול	10,890	7,233	9,589	5,024

⁵⁹ משרד העלייה והקליטה, [זכאות](#), תאריך כניסה: 13 באפריל 2015.

⁶⁰ משרד העלייה והקליטה, [סל קליטה](#), תאריך כניסה: 13 באפריל 2015.

⁶¹ משרד העלייה והקליטה, [לוח הסיוע בסל קליטה](#), תאריך כניסה: 4 במאי 2014.

מרכזי קליטה – הסוכנות היהודית מפעילה ברחבי הארץ מרכזי קליטה, שלעולים רבים הם התחנה הראשונה במדינת ישראל. במסגרת המגורים במרכז הקליטה העולים זכאים ללמוד באולפן עברית ולקבל הדרכה במגוון נושאים הקשורים לחיים בישראל, כגון תעסוקה, דיור, לימודים ואקטואליה. השהות במרכז הקליטה כרוכה בתשלום ומתואמת לפני העלייה עם השליח בארץ המוצא.⁶² בשנת 2014 התגוררו 6,541 עולים ב-23 מרכזי קליטה ברחבי הארץ, 78% מהם עולים מאתיופיה. מרכז הקליטה במבשרת-ציון הוא הגדול ביותר ובשנת 2014 התגוררו בו 947 עולים. בשנת 2014 התגוררו עולים במרכזי קליטה 2.47 שנים בממוצע.⁶³

סיוע בתשלום שכר דירה – הסיוע בתשלום שכר דירה ניתן לעולים, ללא מבחן הכנסה, אחרי שנה של שהות בארץ (כאמור, בשנה הראשונה ניתן סל קליטה ובו מרכיב של שכר דירה). למשפחות וליחידים הסיוע נמשך עד חמש שנים בארץ ולמשפחות חד-הוריות עד שש שנים. גודל הסיוע משתנה לפי הוותק בארץ, יישוב המגורים והשתייכות לקבוצת זכאות כגון יחידים, משפחות, משפחות חד-הוריות, חיילים עולים וחיילים עולים בודדים. הסיוע בתשלום שכר דירה לכל הזכאים ניתן על-ידי משרד הבינוי ושיעורו אינו עולה על **95% ממחיר השכירות**.⁶⁴ כאמור, היקף הסיוע ומשכו משתנה בהתאם למאפיינים אישיים של העולה. להלן דוגמאות נבחרות לסכום הסיוע:⁶⁵

טבלה מס' 6 – סיוע בשכר דירה חודשי לזכאים לשנת 2014 – דוגמאות נבחרות (בש"ח) ⁶⁶			
סיוע אוטומטי	סיוע למשפחה	סיוע ליחיד	סיוע למשפחה חד-הורית
מיום קבלת מעמד עולה ובחודשים 13-24	402	233	402
מיום קבלת מעמד עולה ובחודשים 49-60	99	89	233
סיוע לקשישים המתקיימים מקצבת זיקנה והשלמת הכנסה	מתגורר עם משפחה	מתגורר ללא משפחה	אזור עדיפות לאומית
קשיש יחיד בגיל 70-74	743 (למנטרל אסון צ'רנוביל)	945 (למנטרל אסון צ'רנוביל)	א, ב, ג
זוג קשישים בגיל 70-74	1068 (למנטרלי אסון צ'רנוביל)	1275 (למנטרלי אסון צ'רנוביל)	א, ב, ג

⁶² הסוכנות היהודית לארץ-ישראל, **מרכזי קליטה**, תאריך כניסה: 13 באפריל 2015.

⁶³ צח בן-יהודה, **נתונים על עולים השהים במרכזי קליטה**, מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 3 בנובמבר 2014.

⁶⁴ משרד העלייה והקליטה, **סיוע בשכר דירה**, תאריך כניסה: 13 באפריל 2015.

⁶⁵ פירוט מלא ראו: משרד העלייה והקליטה, **גובה הסיוע בשכר הדירה לחודש**, תאריך כניסה: 4 במאי 2015.

⁶⁶ משרד העלייה והקליטה, **גובה הסיוע בשכר דירה לחודש**, תאריך כניסה: 4 במאי 2014.

אזור עדיפות לאומית	גובה הסיוע	יחידים וזוגות המתקיימים מקצבת אי-כושר השתכרות בשיעור 75% או יותר
א, ב	700 770 למנטרל אסון צ'רנוביל	יחיד המתקיים מקצבת אי-כושר השתכרות לצמיתות
ג	770 847 למנטרל אסון צ'רנוביל	
א, ב	950 1045 למנטרלי אסון צ'רנוביל	זוג מתחת לגיל 55 בלי ילדים המתקיים מקצבת אי-כושר השתכרות לצמיתות
ג	1040 1144 למנטרלי אסון צ'רנוביל	

סיוע בדיוור ציבורי – משרד העלייה והקליטה פועל בשיתוף עם משרד הבינוי ועם משרד האוצר לסיוע לעולים זכאים בדיוור ציבורי. משפחות שזכאותן אושרה על-ידי המשרד לזכאות לדיוור ציבורי מקבלים השלמה לסיוע שהן זכאיות לו לפי רמת זכאותן לסיוע בשכר דירה (כמוזכר לעיל). משפחות, ובכלל זה משפחות חד-הוריות, מקבלים השלמה עד סך 1,250 ש"ח לחודש, ומשפחות כאמור המתאימות לתנאי נוהל הזכאות לדיוור ציבורי של משרד הבינוי מקבלים עד 3,000 ש"ח לחודש, בהתאם ליישוב המגורים.⁶⁷ תקופת הזכאות לסיוע בדיוור ציבורי לעולים היא 15 שנים מיום העלייה. לאחר תקופה זו עולים המתאימים להגדרות הזכאות של משרד העלייה והקליטה עוברים לטיפול משרד הבינוי וזכאותם נבחנת לפי נוהלי משרד זה.⁶⁸ עם זאת, משרד העלייה והקליטה ממשיך לטפל בזכאות ובהקצאת פתרונות לעולים קשישים ללא מגבלה של תקופת העלייה, בתנאים האלה: הם מתאימים להגדרה "קשישים" ביום פנייתם למשרד ומחזיקים תעודת זכאות בסטטוס זה ממשרד הבינוי; מתקיימים מקצבת זיקנה והשלמת הכנסה של הביטוח הלאומי או מקצבת נכות ממשרד האוצר וגם מתאימים להגדרה "חסר דירה".⁶⁹ בדוח מבקר המדינה לשנת 2015, שעסק בין היתר בזכאות לדיוור ציבורי של משרד הבינוי, יש נתונים גם על הזכאים לדיוור ציבורי מטעם משרד העלייה והקליטה. לפי דוח זה, ביולי 2014 המתינו 27,000 זכאי משרד הקליטה והעלייה לקבלת דירה או להחלפת דירה ממאגר הדיוור הציבורי. באוגוסט 2014 קיבלו 74,000 עולים הזכאים לדיוור ציבורי סיוע בשכר דירה, 52% מכלל הזכאים לדיוור ציבורי שקיבלו סיוע זה.⁷⁰

סיוע ברכישת דירה בשוק הפרטי – על-פי [החלטת הממשלה מס' 4433](#), מיום 18 במרס 2012, תקופת הזכאות לסיוע ברכישת דירה היא 15 שנים מיום העלייה. עולים בתקופת הזכאות מקבלים הלוואה מובטחת מהמדינה באמצעות הבנקים למשכנתאות. הכלל הוא שגובה המשכנתה לא יעלה על 95% ממחיר הדירה, וסכום הלוואה נקבע לפי ניקוד בשיטה שבה ניתנות נקודות לפי מאפייני הזכאים,

⁶⁷ משרד העלייה והקליטה, [סיוע בשכר דירה](#), תאריך כניסה: 13 באפריל 2015.

⁶⁸ משרד העלייה והקליטה, [דיוור לעולים](#), תאריך כניסה: 13 באפריל 2015.

⁶⁹ משרד העלייה והקליטה, [סיוע בדיוור הציבורי](#), תאריך כניסה: 13 באפריל 2015.

⁷⁰ משרד מבקר המדינה, [דוח ביקורת שנתי מס' 65](#), מאי 2015, עמ' 440, 453.

למשל לפי הוותק בארץ (משפחת עולים בשנה הראשונה בישראל – 1,700 נקודות); יישוב המגורים; עולים יחידים על-פי גיל (600 נקודות מגיל 21 ומעלה, 400 נקודות מעל גיל 45); מספר הנפשות במשפחה; משפחות חד-הורית; נכות (ניקוד בהתאם לאחוז וסוג הנכות); שירות סדיר בצה"ל או שירות לאומי ועוד.⁷¹

סיוע בדיוור לעולי אתיופיה – האגף לקליטת יוצאי אתיופיה במשרד העלייה והקליטה מסייע לכלל יוצאי אתיופיה. העולים מאתיופיה המגיעים לארץ שוהים במרכזי קליטה ומשתתפים בתוכניות לימוד ובהרצאות בנושאים הקשורים לחיים בישראל, ובכלל זה בנושא רכישת דירה, ומאוחר יותר הם מקבלים מענק לסיוע במעבר לדיוור קבע.⁷² בפברואר 2008 אישרה ממשלת ישראל את תוכנית החומש לשיפור קליטת יוצאי אתיופיה, כתוכנית כוללת לטיפול רב-תחומי בנושאי ליבה, כגון חינוך, רווחה, תעסוקה, שיכון וקליטה. החלק בתוכנית זו שעניינו מענקי דיוור למשפחות עולים המתגוררות במרכזי קליטה הוארך עד שנת 2019,⁷³ ובמסגרתו הוחלט להרחיב את אפשרויות הבחירה של המשפחות במקום מגוריהן העתידי בהקשר של מתן מענקים למשפחות המתגוררות במרכזי קליטה ומשכנתאות לזוגות צעירים שהם דור שני לעלייה (יצוין כי תוכנית המשכנתאות לא מומשה). תקציב התוכנית הכולל היה 675 מיליון ש"ח, ומהם נועדו 250 מיליון ש"ח לפתרונות דיוור.⁷⁴ תוכנית ההלוואות למשכנתאות לזוגות צעירים, שתקציבה לשנים 2008–2010 היה 90 מיליון ש"ח, הייתה זמינה, אך כאמור לא מומשה, משום שתחילה נדרש משרד השיכון להקצות את הסכום ממקורותיו, ובהיעדר מקורות כנדרש הוסכם כי הבנקים ייתנו את ההלוואות. הבנקים העמידו תנאי של הון עצמי על-פי הנוהל המקובל לכלל הציבור (30%–40% מערך הנכס) ומנגד הציעו תנאי ריבית לא אטרקטיביים (4%), וכך הפכו את המשכנתאות ללא ריאליות בעבור הפונים. לפיכך נקבע בהחלטת הממשלה ביולי 2010 כי המשכנתאות תינתנה ממקורות תקציביים ממשלתיים, וכך ניתנה ערבות למשכנתאות והוסר מהבנקים סיכון ההון העצמי. למרות זאת המשיך הביקוש למשכנתאות בתנאים שנקבעו להיות אפסי, כנראה בשל עליית המחירים שהייתה בשוק הנדל"ן הישראלי באותה תקופה ובשל הקושי של זוגות צעירים יוצאי אתיופיה לעמוד בסכום ההחזר החודשי הגבוה ובתנאי הריבית (כאמור, 4%) של המשכנתאות המוצעות במסגרת התוכנית, שהיו פחות אטרקטיביים משל המקבילות הזמינות בשוק.⁷⁵ על-פי [החלטת הממשלה מס' 4624](#), מיום 13 במאי 2012, משרד הבינוי מציע סיוע מוגדל לזכאים חסרי דירה יוצאי אתיופיה, והגדיר "רשימת יישובים ורחובות שבהם רשאים הזכאים לממש את הסיוע, כדי לעודד אותם להתיישב במקומות שבהם כיום שיעור בני העדה נמוך יחסית".⁷⁶ על-פי החלטה זו, ההלוואה לזכאים שיממשו את זכותם עד 31 בדצמבר 2013 תהיה עד 500,000 ש"ח או 95% משווי הדירה, לפי הסכום הנמוך שבהם, בריבית של 3% למשך 28 שנים. הזכאים שיממשו את זכאותם בשנת 2014 יקבלו הלוואה בסך כולל של 400,000 ש"ח או 95% משווי הדירה, לפי הסכום הנמוך שבהם, ל-28 שנים. זכאים שיממשו את זכאותם בשנים 2015–2016 יקבלו הלוואה בסך כולל עד 350,000 ש"ח או 95% משווי הדירה, לפי הסכום הנמוך שבהם, למשך 28 שנים גם

⁷¹ משרד העלייה והקליטה, [רכישת דירה בשוק הפרטי](#), תאריך כניסה: 13 באפריל 2015; משרד הבינוי, [סיוע למשפחות עולים](#), תאריך כניסה: 13 באפריל 2015.

⁷² משרד העלייה והקליטה, [עולי אתיופיה](#), תאריך כניסה: 13 באפריל 2015.

⁷³ [החלטת הממשלה מס' 3116](#), מיום 10 בפברואר 2008; [החלטת הממשלה מס' 1979 \(ע/26\)](#), מיום 15 ביולי 2010; [החלטת הממשלה מס' 4624](#), מיום 13 במאי 2012; [החלטת הממשלה מס' 1668](#), מיום 5 ביוני 2014.

⁷⁴ משרד העלייה והקליטה, [תוכנית החומש – תוכנית רב-תחומית לשיפור קליטת יוצאי אתיופיה](#), תאריך כניסה: 13 באפריל 2015.

⁷⁵ ג'ק חביב, אילה הנדן וחמוטל עבודי, [דוח מעקב שני: ביצוע תוכנית החומש לשיפור קליטת יוצאי אתיופיה – תקציבים 2010-2008](#), "מאיר-סג'וניט-מכון ברוקדייל", ינואר 2012, עמ' 67.

⁷⁶ משרד הבינוי, [סיוע מוגדל ליוצאי אתיופיה](#), תאריך כניסה: 13 באפריל 2015.

כך. על-פי משרד הבינוי, "תוכנית החומש בתחום הדיור לא השיגה את מטרותיה. בתחום הסיוע ברכישת דירות התוכנית אינה סובלת מהיעדר מקורות תקציביים, אלא מחסמים מבניים אשר מנעו מאוכלוסיית היעד להגשימה בהיקף הנדרש. התוכנית תוקצבה ב-100 מיליון ש"ח, ועבור סך הכול 1,000 משפחות. בפועל רק 12% מימשו את הסיוע".⁷⁷

⁷⁷ אתר "שותפים ומשפיעים", [מצגת כיווני השינוי של משרדי הממשלה](#), עמ' 2, תאריך כניסה: 18 במאי 2015.

7. קליטת עולי אתיופיה

על-פי נתוני משרד העלייה והקליטה, בתחילת שנת 2015 הייתה קהילת יוצאי אתיופיה כ-137,000 נפש; כ-75% מהם נמצאים בארץ יותר מ-25 שנה וכ-51,000, שהם כ-37%, הם ילידי הארץ. בנתון זה כלולים כלל ילדי הדור הראשון של עולי אתיופיה מאז תחילה העלייה.⁷⁸ בנתוני שנת 2014 כ-38,000 יוצאי אתיופיה נמצאים בארץ עד כ-15 שנה, וכ-50,000 – יותר מ-30 שנה.⁷⁹ אוכלוסיית ישראל בערב יום העצמאות 2015 היא כ-8.345 מיליון נפש,⁸⁰ ושיעור יוצאי אתיופיה בה הוא כ-1.6%.

האגף לקליטת עולי אתיופיה במשרד העלייה והקליטה מסייע בהשתלבות העולים מאתיופיה בארץ; הוא נותן מענה לעולים חדשים וותיקים כאחד ומפעיל תוכניות בסך כ-30 מיליון ש"ח נוסף על תוכניות שמפעילים שאר אגפי המשרד המטפלים בנושאים ייעודיים כגון דיור, חינוך ועוד.⁸¹ כאמור, העולים החדשים המגיעים לארץ מאתיופיה שוהים במרכזי קליטה שמפעילה הסוכנות היהודית. משרד העלייה והקליטה מפעיל באמצעות הסוכנות היהודית תוכניות שתכליתן לסייע בקליטת העולים, ובהן: לימוד עברית; הכרת המערכות השלטוניות והשירותים הניתנים לאזרחים בתחומי חינוך, רווחה ותעסוקה, וסיוע ברכישת דירה. בעת שהותם במרכזי הקליטה העולים מאתיופיה גם עוברים גיור.⁸² בסוף שנת 2014 התגוררו 5,108 עולים מאתיופיה ב-21 מרכזי קליטה ברחבי הארץ, רובם ב-17 מרכזים, ושלושת מרכזי הקליטה הגדולים ביותר מבחינת מספר השוהים יוצאי אתיופיה הם מבשרת-ציון (946 עולים), איילת-השחר (459 עולים) ו"חרוב" (447 עולים). 39% מכלל עולי אתיופיה שוהים במרכז קליטה יותר משנתיים, וכ-11% יותר מארבע שנים.⁸³

לפי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה לשנת 2013, בשנה זו הגיעו לישראל 1,355 עולים מאתיופיה, פחות ממחצית ממספר העולים שהגיעו בשנת 2012 (2,431); רוב יוצאי אתיופיה בישראל מתגוררים במחוז המרכז (כ-38%) ובמחוז הדרום (כ-24%). מהיישובים העירוניים בישראל בנתניה האוכלוסייה ממוצא אתיופי היא הגדולה ביותר (כ-10,900 בני-אדם), ואילו היישוב שבו שיעור האוכלוסייה ממוצא אתיופי בכלל האוכלוסייה הוא הגבוה ביותר הוא קריית-מלאכי (כ-16%). האוכלוסייה ממוצא אתיופי בישראל היא צעירה בהשוואה לאוכלוסיית היהודים והאחרים, ומתאפיינת בשיעור גבוה של ילדים בני 0-14 (29%) ובשיעור נמוך של בני 65 ומעלה (6%). הגיל החציוני הממוצע של העולים מאתיופיה הוא 21.5 שנים, לעומת 33.0 שנים בכלל העולים בשנה זו.⁸⁴

במערכת החינוך היסודי והעל-יסודי למדו בשנת הלימודים תשע"ג (2012/13) 35,226 תלמידים ממוצא אתיופי, שהם 3.01% מכלל התלמידים בחינוך העברי. 61.3% מהם ילידי ישראל שאביהם נולד באתיופיה, והשאר ילידי אתיופיה. בשנת הלימודים תשע"ג ניגשו לבחינות בגרות 2,600 תלמידים ממוצא אתיופי, שהיו כ-4% מכלל הנבחנים בחינוך העברי. שיעור הניגשים לבחינות הבגרות בקרב יוצאי בשנת

⁷⁸ משרד העלייה והקליטה, [מבחנים למתן תמיכות של משרד העלייה והקליטה ברשויות המקומיות עבור הפעלת מוקדי קליטה ליוצאי אתיופיה ונוהל הפעלת מוקדי קליטה](#), 2015, עמ' 54. צח בן-יהודה, [מוקדי קליטה ליוצאי אתיופיה](#), מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 11 בנובמבר 2014.

⁷⁹ אמיר תואבה, ראש אגף לקליטת עולי אתיופיה במשרד העלייה והקליטה, פגישה, 18 במאי 2015.

⁸⁰ הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, [הודעה לתקשורת: ערב יום העצמאות ה-67 למדינת ישראל – כ-8.3 מיליון תושבים במדינה](#), 21 באפריל 2015.

⁸¹ אמיר תואבה, ראש אגף לקליטת עולי אתיופיה במשרד העלייה והקליטה, פגישה, 18 במאי 2015.

⁸² משרד העלייה והקליטה, [עולי אתיופיה](#), כניסה: 3 בנובמבר 2014.

⁸³ צח בן-יהודה, [מוקדי קליטה ליוצאי אתיופיה](#), מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 11 בנובמבר 2014.

⁸⁴ הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, הודעה לתקשורת: [האוכלוסייה ממוצא אתיופי בישראל – לקט נתונים לרגל חג הסיגוד](#), 19 בנובמבר 2014.

2013 היה 88% מכלל המסיימים כיתה י"ב, לעומת 82% בכלל החינוך העברי, אך שיעורי הזכאות שלהם נמוכים יותר: 50% מכלל התלמידים ממוצא אתיופי לעומת 63% בכלל החינוך העברי. **שיעור בעלי תעודת בגרות העומדת בדרישות הסף של אוניברסיטאות היה כרבע מכלל התלמידים יוצאי אתיופיה (26.5%) לעומת כמחצית מכלל תלמידי החינוך העברי.** בשנת תשע"ד (2013/14) למדו במוסדות להשכלה גבוהה 2,785 סטודנטים ממוצא אתיופי, שהיו 0.9% מכלל הסטודנטים בישראל (312,528). מכלל הסטודנטים ממוצא אתיופי 88% למדו בשנה זו לתואר ראשון, 11.2% למדו לתואר שני, 0.2% למדו לקראת תואר שלישי ו-0.4% למדו לשם קבלת תעודה אקדמית.⁸⁵ לדברי אמיר תואבה, ראש האגף לקליטת יוצאי אתיופיה במשרד העלייה והקליטה, משרדו מסייע לסטודנטים יוצאי אתיופיה הלומדים לתואר ראשון בתשלום שכר הלימוד בסך כ-11,000 ש"ח בשנה, ונוסף על כך גם בדמי מחיה בסך עד כ-600 ש"ח בחודש.⁸⁶

בדוח מבקר המדינה לשנת 2012 מפורטים ממצאים מבדיקת מגוון פעולות שנעשו לקידום שילובם של יוצאי אתיופיה בישראל בתחומים כגון חינוך, שירות צבאי, תעסוקה ודיר. מבקר המדינה מצא שתוכנית החומש הלאומית לשנים 2008–2012 (החלטת הממשלה מס' 3116; ראו גם בפרק 6 לעיל) לשיפור קליטת יוצאי אתיופיה לא תוקצבה כהלכה, ורק לאחר שנתיים ממועד הפעלתה נקבע תקציב רב-שנתי בעבורה, לא נקבעו סדרי עבודה להפעלה רב-שנתית של תוכנית זו, לא מופו כלל התקציבים הממשלתיים המיועדים ליוצאי אתיופיה ולא נקבעו מדדים כמותיים לבדיקת הצלחת התוכנית. בדוח נסקרות גם המכינות הקדם-אקדמיות, ולפיו למדו בהן כ-1,000 סטודנטים יוצאי אתיופיה מ-12,546 תלמידים (כ-8%). שיעור הנשירה של יוצאי אתיופיה מהמכינות היה כ-28.5%, לעומת 22% בשאר האוכלוסייה, ובשנת 2008 שיעור בוגרי המכינות יוצאי אתיופיה שלא המשיכו בלימודים גבוהים היה כ-59%, לעומת 41% בכלל האוכלוסייה. שיעור הנושרים מכלל הסטודנטים שהחלו ללמוד באוניברסיטאות בשנת 2011 בקרב יוצאי אתיופיה היה 19%, לעומת 11% בשאר האוכלוסייה. שיעור הנושרים במכללות האקדמיות היה 13.5% לעומת 10% בהתאמה, ושיעור הנושרים מכללות להוראה היה 21% לעומת 16% בהתאמה.⁸⁷

מבקר המדינה מצא עוד כי **שיעור גיוס יוצאי אתיופיה בשנת 2012 היה 86%, לעומת 74% בכלל צה"ל**, עובדה שלפי הדוח מעידה "על מוטיבציה גבוהה, אך לאחר הגיוס חל שבר וחיילים יוצאי אתיופיה נקלעים לליקויי שירות בשיעורים גבוהים". רק 9% מכלל יוצאי אתיופיה עברו הכשרה וקורסים מקצועיים בצבא, לעומת 20% בשאר האוכלוסייה, והמיצוי לפיקוד זוטור בקרבם היה כמחצית מהנתון המקביל ביתר חיילי צה"ל.⁸⁸ בקרב ילדי שנת 1990 כ-52% מכלל יוצאי אתיופיה וכ-59% מכלל יוצאות אתיופיה קיבלו ציוני קב"א נמוכים מ-47, לעומת כ-23.2% מכלל המתגייסים וכ-16.6% מכלל המתגייסות. לעומת זאת, כ-1.5% מכלל יוצאי אתיופיה וכ-1.3% מכלל יוצאות אתיופיה קיבלו ציון קב"א שבין 54 ל-56, לעומת 25.8% מכלל המתגייסים ו-19% מכלל המתגייסות.⁸⁹ **יותר מ-20% מכלל החיילים יוצאי אתיופיה נשרו במהלך השירות הצבאי, 66% מהם בעיקר עקב מה שמוגדר בצבא "התנהגות רעה חמורה", והיתר עקב בעיות גופניות או נפשיות או אי-התאמה. 53% מכלל החיילים שנכלאו בשנת 2010 היו יוצאי אתיופיה, ו-87% מכלל הכלואים שנבדקו נכלאו לראשונה כבר בשנת השירות הראשונה. משך שהייתם בכלא היה כ-40% מזמן שירותם הכולל. שיעור הנפקדות והעריקות**

⁸⁵ הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, הודעה לתקשורת: [האוכלוסייה ממוצא אתיופי בישראל – לקט נתונים לרגל חג הסיגד](#), 19 בנובמבר 2014.

⁸⁶ אמיר תואבה, ראש אגף לקליטת עולי אתיופיה במשרד העלייה והקליטה, פגישה, 18 במאי 2015.

⁸⁷ משרד מבקר המדינה, [דוח ביקורת שנתי מס' 63, לשנת 2012 ולחשבונות שנת הכספים 2011](#), מאי 2013.

⁸⁸ שם.

⁸⁹ פלורה קוך דבידוביץ', [השתלבות יוצאי אתיופיה בצה"ל](#), מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 1 בדצמבר 2011.

בקרב יוצאי אתיופיה היה גבוה פי-שלושה ויותר מהשיעור המקביל בכלל צה"ל. מבקר המדינה הדגיש כי "נתוני הכליאה של חיילים יוצאי אתיופיה נותרו יציבים במשך העשור האחרון והם מדליקים נורת אזהרה חברתית".⁹⁰

מנתונים על מצבם החברתי כלכלי של יוצאי אתיופיה בישראל שסקרה האגודה הישראלית למען יהודי אתיופיה עולה כי רמת ההישגים של תלמידים יוצאי אתיופיה במבחני המיצ"ב ובמבחן פיז"ה בשנת 2013 היו נמוכים בכ-20% לעומת כלל האוכלוסייה, והפער הולך ומתרחב ככל שעולים בכיתות. רמת ההכנסה נטו הממוצעת לנפש במשקי בית של יוצאי אתיופיה ב-2012 הייתה נמוכה ב-46.5% מהנתון המקביל בכלל משקי הבית, ו-42% מכלל משקי הבית של יוצאי אתיופיה נמצאים מתחת לקו העוני, למרות שיעורי תעסוקה גבוהים. בשנת 2013 היה שיעור יוצאי אתיופיה הרשומים בלשכות לשירותים חברתיים גבוה פי-שלושה משיעור הרשומים בכלל האוכלוסייה.⁹¹

אלימות כלפי נשים: בחודשים ינואר עד אוקטובר 2014 נפתחו במשטרת ישראל 18,912 תיקים בגין תלונות על אלימות במשפחה. כרבע מהתלונות הגישו עולות חדשות (22%), ומהן כ-16% היו של עולות מחבר המדינות וכ-3% של יוצאות אתיופיה. בשנת 2013 הגיעו למרכזים לטיפול באלימות במשפחה 11,112 פונים; 19% מכלל המשפחות היהודיות שטופלו היו של עולים, בהן 51% של יוצאי חבר המדינות, כ-27% היו של עולים מאתיופיה וכ-22% של עולים ממדינות אחרות. חלקן של המשפחות יוצאות אתיופיה בכלל המטופלים (כ-5.7%) גדול במידה ניכרת משיעור יוצאי אתיופיה בכלל האוכלוסייה בישראל. בשנת 2014 (עד 27 באוקטובר) שהו במקלטים לנשים נפגעות אלימות 645 נשים ועמן 932 ילדים; 17% מכלל הנשים היו מחבר המדינות ו-11% היו יוצאות אתיופיה.⁹² נוסף על כך יצוין כי בסוף אוקטובר 2014 שהו במתקן "אופק" של שירות בתי-הסוהר⁹³ כ-150 נערים. אומנם אין בידנו נתונים על הקטינים במעצר או במאסר בפילוח לפי מוצא, אך בכנס בשנת 2015 ציינה אחראית תחום עבודה סוציאלית במתקן "אופק" כי בני-נוער יוצאי אתיופיה הם כשליש מכלל בני-הנוער במתקן זה.⁹⁴

ב-9 בפברואר 2014 התקבלה החלטת הממשלה בדבר גיבוש תוכנית לקידום שילובם המיטבי של יוצאי אתיופיה בחברה הישראלית.⁹⁵ במסגרת החלטה זו הוטל על משרד העלייה והקליטה בשיתוף שאר משרדי הממשלה להמליץ על מדיניות חדשה לקידום השילוב של יוצאי אתיופיה. גיבוש המדיניות החדשה נעשה בהליך התייעצות רב-מגזרי שנכללה בו פנייה למרכז השלטון המקומי ולרשויות המקומיות, לארגוני החברה האזרחית, לסוכנות היהודית, ל"גיוינט", לפדרציות היהודיות וליחידים וקבוצות בציבור. הציבור הוזמן להשתתף בתהליך בהעברת דעות, עמדות ותגובות דרך מוקד טלפוני באמהרית, בפנייה ישירה ליוצאי אתיופיה ובימי דיונים בכל רחבי הארץ שבמסגרתם התקיימו מפגשי שולחן עגול בנושאי חינוך, כלכלה, ביטחון פנים, צה"ל, שיכון, תרבות וספורט, אזרחים ותיקים, רווחה ובריאות. כמו כן הוקם אתר אינטרנט בשם "שותפים ומשפיעים" שאפשר לעקוב בו אחר התהליך ולהעביר הערות ותגובות.⁹⁶ במסמך המציג את אבני היסוד למדיניות הממשלתית החדשה שגובשה לאור תהליך ההתייעצות נכתב כי "יש לבצע בחינה מחודשת של התוכניות והמסגרות הנפרדות הרבות ליוצאי

⁹⁰ משרד מבקר המדינה, [דוח ביקורת שנתי מס' 63, לשנת 2012 ולחשבונות שנת הכספים 2011](#), מאי 2013.

⁹¹ האגודה הישראלית למען יהודי אתיופיה, [נתונים על מצבם החברתי כלכלי של יוצאי אתיופיה בישראל](#), 19 בנובמבר 2014.

⁹² שלי מזרחי סימון, [אלימות כלפי נשים – ריכוז נתונים לשנת 2014](#), מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 23 בנובמבר 2014.

⁹³ "אופק" הוא מתקן ייעודי של שירות בתי-הסוהר להחזקת נוער ובו נעשית עיקר הפעילות החינוכית, הטיפולית והשיקומית לנוער מטעם שירות בתי-הסוהר.

⁹⁴ מריה רבינוביץ', [סוגיות מרכזיות בעבודת הוועדה לזכויות הילד](#), מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 29 באפריל 2015.

⁹⁵ [החלטת הממשלה מס' 1300](#), מיום 9 בפברואר 2014.

⁹⁶ אתר "שותפים ומשפיעים", <http://www.newway.gov.il>, תאריך כניסה: 18 במאי 2015.

אתיופיה ולפעול לכך שכל תוכנית ומסגרת תופעל יחד בשילוב עם ישראלים שאינם יוצאי אתיופיה. הצדקה לתוכניות נפרדות היא במידה שקיים חסם מהותי אשר לא ניתן לתת לו מענה במסגרת משלבת". עוד נכתב במסמך כי יש להתייחס אל יוצאי אתיופיה כאל אוכלוסייה מגוונת, שאינה מקשה אחת בעלת מאפיינים וצרכים שונים, לצמצם את התערבות המערכת המוסדית בהתנהלות המשפחה ולחזק את התא המשפחתי, ולקדם הנגשה תרבותית ושפתית של שירותים ומידע. כמו כן נדרשים עידוד וקידום מצוינות בקהילה והשתלבות בעמדות מפתח בחברה הישראלית בכלל, במגזר הציבורי, במגזר הפרטי ובמגזר האקדמי.⁹⁷ כחלק מהתובנות שעלו מההליך, צפויה בימים הקרובים החלטת ממשלה בדבר הגדרה מחודשת של האוכלוסייה שבטיפול משרד העלייה והקליטה. צפוי כי המשרד ימשיך לטפל בענייניהם של יוצאי אתיופיה הנמצאים עד 15 שנה בארץ, ומעבר לכך יועבר הטיפול למשרד הממשלתי על-פי תחום האחריות הרלוונטי.⁹⁸

7.1. יישום חוק ייצוג הולם⁹⁹

בשנת 2011 חוקקה הכנסת **חוק להרחבת הייצוג ההולם של בני העדה האתיופית בשירות הציבורי (תיקוני חקיקה), התשע"א-2011**. חוק זה הוסיף תיקון לחוק החברות הממשלתיות, התשל"ה-1975, לפקודת העיריות [נוסח חדש] ולפקודת המועצות המקומיות [נוסח חדש]. בתיקון נכללה הטלת חובת ייצוג הולם "של מי שהוא או שאחד מהוריו נולדו באתיופיה" בחברות ממשלתיות, בתאגידים שהוקמו בחוק ובקרב עובדי עיריות ומועצות מקומיות. תיקון חקיקה זה התווסף על חובת הייצוג ההולם בקרב העובדים בשירות המדינה בכלל הדרגות והמקצועות, בכל משרד ובכל יחידת סמך של מי שהוא או אחד מהוריו נולד באתיופיה, המעוגנת בסעיף 15א לחוק שירות המדינה (מינויים), תשי"ט-1959.

החוק להרחבת הייצוג ההולם של בני העדה האתיופית בשירות הציבורי הטיל חובת דיווח על יישום חובת ייצוג הולם של בני העדה האתיופיות בין היתר לוועדת העלייה, הקליטה והתפוצות. למשל סעיף 50ב(ב) לחוק החברות הממשלתיות קובע כי על חברות ממשלתיות לדווח לרשות שתגיש את הדיווח גם "לוועדת העלייה והתפוצות, אחת לשנה... בהתאם לנתונים שהתקבלו באותה שנה לפי פרק זה אשר לייצוג הולם בקרב עובדי החברות הממשלתיות". סעיף 173ב(ו) לפקודת העיריות קובע כי על העיריות לדווח לשר הפנים, והוא יגיש את הדיווח גם "לוועדת העלייה, הקליטה והתפוצות של הכנסת, אחת לשנה... בהתאם לנתונים שהתקבלו באותה שנה לפי סעיף קטן (ה) אשר לייצוג הולם בקרב עובדי העיריות".

בכנסת ה-19 קיימה ועדת העלייה, הקליטה והתפוצות שלושה דיוני מעקב אחר יישום החוק להרחבת הייצוג ההולם של בני העדה האתיופית בשירות הציבורי ובשירות המדינה.¹⁰⁰ בדיון האחרון שהתקיים עלו הנושאים האלה:

- נציבות שירות המדינה דיווחה שמ-73,400 עובדי המדינה, כ-1,100 (1.5%) הם יוצאי אתיופיה, המועסקים בדירוגים שונים.¹⁰¹

⁹⁷ שם, **מסמך אבני היסוד למדיניות הממשלתית**, תאריך כניסה: 18 במאי 2015.

⁹⁸ אמיר תואבה, ראש אגף לקליטת עולי אתיופיה, משרד העלייה והקליטה, פגישה, 18 במאי 2015. שם, **מצגת כיווני השינוי של משרד הממשלה**, עמ' 48, תאריך כניסה: 18 במאי 2015.

⁹⁹ פרק זה נכתב בסיועה של עו"ד מרב תורגימן, יועצת משפטית לוועדת העלייה, הקליטה והתפוצות.

¹⁰⁰ ועדת העלייה, הקליטה והתפוצות, פרוטוקול ישיבה מס' 22, 23 ביולי 2013; פרוטוקול ישיבה מס' 76, 27 במאי 2014; פרוטוקול ישיבה מס' 109, 11 בנובמבר 2014.

- מדברי נציג נציבות שירות המדינה עולה עוד כי לא לכל המכרזים ניגשים בני הקהילה האתיופית ואכן יש מקום לקדם פרסום של מכרזים המיועדים לבני הקהילה.¹⁰²
 - מנהל אגף כוח-אדם ושכר ברשויות המקומיות במשרד הפנים דיווח כי "למרות הפצת חוזרי מנכ"ל ותזכורות, האגף אינו זוכה לשיתוף פעולה מהרשויות המקומיות, ורק עשרות בודדות מדווחות כנדרש".¹⁰³
 - רשות החברות הממשלתית דיווחה שבשנת 2013 היה מספר המועסקים יוצאי אתיופיה בחברות ממשלתיות 622 (1.08%), עלייה משנת 2012 (מ-1%), "ושיפור משמעותי לעומת שנת 2011, אז עמד שיעורם על 0.68%".¹⁰⁴
 - משרד המשפטים דיווח כי בשנת 2013 "השיעור הממוצע המשוקלל של המועסקים יוצאי אתיופיה בתאגידים סטטוטוריים עמד על 1.3%".¹⁰⁵
 - נציג אגף כוח-אדם בצה"ל דיווח כי "סביב 1.5% מאנשי הקבע הם אנשים מבני העדה האתיופית".¹⁰⁶
- יש לציין כי עוד בכנסת ה-18 הגיש מרכז המחקר והמידע לוועדת העלייה, הקליטה והתפוצות שתי סקירות על השתלבות יוצאי אתיופיה בשירות המדינה ובגופים ציבוריים,¹⁰⁷ ובכנסת ה-19 הוא הגיש סקירה בנושא העסקה ישירה של עולים בשירות המדינה. לצורך כתיבת מסמך זה, המעודכן ליוני 2014, נבדקו 88 יחידות הרשומות בנתוני נציבות שירות המדינה, וכן הכנסת ומשרד מבקר המדינה. מהנתונים עולה כי בתקופה האמורה הועסקו בשירות המדינה 11,559 עולים, שהם כ-16% מכלל עובדי שירות המדינה, בהם 1,059 יוצאי אתיופיה, שהם 1.48% מכלל עובדי שירות המדינה, ואילו שאר העולים בשירות המדינה (10,500) הם 14.7% מכלל העובדים בשירות הציבורי, בהם כ-69% מחבר המדינות. בקרב העולים מאתיופיה העובדים בשירות המדינה לכ-24% יש השכלה אקדמית, ואילו בקרב שאר העולים בשירות המדינה לכ-61% יש השכלה אקדמית. במסמך נסקרו גם חסמים בהשתלבות של עולים בשירות המדינה, ובתחום זה מתאים לציין קשיים בתהליך המיון הכולל בחינות בכתב ומבחנים רבי-ברירה, שאינם מקובלים בחלק מארצות המוצא, קשיי שפה, קושי לעמוד בתנאי הסף, כגון שירות צבאי ועוד.¹⁰⁸

¹⁰¹ מדבריו של נאדר אל-קאסם, מרכז בכיר (ייצוג הולם, בקרה וביקורת), נציבות שירות המדינה, בתוך: ועדת העלייה, הקליטה והתפוצות, פרוטוקול ישיבה מס' 109, 11 בנובמבר 2014.

¹⁰² מדבריו של נאדר אל-קאסם, מרכז בכיר (ייצוג הולם, בקרה וביקורת), נציבות שירות המדינה, בתוך: ועדת העלייה, הקליטה והתפוצות, פרוטוקול ישיבה מס' 109, 11 בנובמבר 2014.

¹⁰³ מדבריו של שמעון מוני מעתוק, מנהל אגף כוח-אדם ושכר ברשויות המקומיות, משרד הפנים, שם.

¹⁰⁴ מדבריו של חוסאם חלילה, רכז שכר וכוח-אדם ברשות החברות הממשלתיות, שם.

¹⁰⁵ מדבריו של עו"ד אסף נועם, משרד המשפטים, שם.

¹⁰⁶ מדבריו של רס"ן דניאל זלצמן, ראש מדור מודלים ובקרה, אגף כוח-אדם, משרד הביטחון, שם.

¹⁰⁷ ראו: פלורה קוד דבידוביץ', [השתלבות יוצאי אתיופיה בשירות המדינה ובגופים ציבוריים](#), מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 13 בנובמבר 2011; פלורה קוד דבידוביץ', [השתלבות יוצאי אתיופיה בשירות המדינה ובגופים ציבוריים – מסמך עדכון](#), מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 28 באוקטובר 2012.

¹⁰⁸ גדעון זעירא, [נתונים על העסקה ישירה של עולים בשירות המדינה](#), מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 17 ביוני 2014.

8. קבורה אזרחית

בכנסת ה-19 קיימה ועדת העלייה, הקליטה והתפוצות שלוש ישיבות בנושא קבורה אזרחית במשפחות עולים,¹⁰⁹ והוגשו לה שתי סקירות בנושא זה על-ידי מרכז המחקר והמידע של הכנסת,¹¹⁰ נוסף על מסמכים שנכתבו בנושא בכנסות ה-17 ובכנסת ה-18.¹¹¹

קבורה אזרחית חלופית מוסדרת בחוק הזכות לקבורה אזרחית חלופית, התשנ"ו-1996, הקובע כי קבורה אזרחית מיועדת לנפטרים יהודים החפצים בקבורה על-פי השקפת עולמם, לחסרי עדה דתית מוכרת וליהודים שאינם יכולים להיקבר על-פי ההלכה היהודית. אפשר לקבור נפטר קבורה אזרחית בבית-עלמין אזרחי או בחלקה מיוחדת שהיא חלק מבית-עלמין רגיל. על-פי תקנה 1 לתקנות הזכות לקבורה אזרחית חלופית (רישוי תאגידים לענייני קבורה וקביעת נוהלי קבורה), התשנ"ט-1998, כל בית-עלמין אזרחי הוא בית-עלמין אזרחי, הואיל ובתקנה נכתב כי בבית-עלמין אזרחי זכאי להיקבר כל אדם אשר נפטר באזור שבו נמצא בית-העלמין. השר לשירותי דת הוא האחראי ליישום החוק לקבורה אזרחית חלופית. כבר בשלב חקיקת החוק נשמעה הטענה כי לא ראוי ששר הדתות יהיה ממונה על הקבורה הלא-דתית ויש להעביר נושא זה לשר הפנים או לשר אחר. אף-על-פי-כן חוק זה עדיין בסמכות השר לשירותי דת.¹¹²

הטיפול בקבורה אזרחית הוא באחריותם של כמה משרדי ממשלה וגופים אחרים. כאמור, המשרד לשירותי דת ממונה על יישום החוק לקבורה אזרחית; משרד האוצר קובע את המסגרת התקציבית לפיתוח בתי-עלמין; משרד הפנים אחראי לתוכנית המתאר הארצית לבתי-עלמין באמצעות מינהל התכנון; רשות מקרקעי ישראל מקצה קרקעות לפיתוח בתי-עלמין; המוסד לביטוח לאומי מופקד על תשלומי דמי הקבורה לחברות הקבורה; חברות הקבורה מנהלות ומתחזקות את בתי-העלמין האזרחיים.

במרס 2014 הוקמה על-פי החלטת הממשלה מס' 1484¹¹³ ועדת מנכ"לים שהוסמכה לבחון את הצעדים הנדרשים כדי לתת מענה מיטבי בסוגיית הקבורה האזרחית החלופית. ועדה זו הקימה צוות עבודה ייעודי בין-משרדי בהובלת המשרד לשירותי דת שתפקידו להסיר חסמים המעכבים את יישום החוק לקבורה אזרחית. במסגרת הפעולות שנקט צוות זה רוכזו נתונים ופורטו החסמים בכל בתי-העלמין שנעשות בהם קבורה אזרחית וקבורת מסופקים¹¹⁴ וגובשה תוכנית עבודה מפורטת בעבור כל אתר כדי לקדם פתרון בתחומו.¹¹⁵ משה דגן, סמנכ"ל בכיר לשירותי דת במשרד לשירותי דת, דיווח לוועדת העלייה, הקליטה והתפוצות כי ועדת המנכ"לים החלה לעבוד ופועלת כדי להגיע להישגים בטווח הקצר, כגון הוספת יישובים לבתי-עלמין קיימים, ולהישגים בטווח הארוך, כגון הכרזה על בתי-עלמין

¹⁰⁹ ועדת העלייה, הקליטה והתפוצות, פרוטוקול ישיבה מס' 33, 13 בנובמבר 2013; פרוטוקול ישיבה מס' 82, 9 ביוני 2014; פרוטוקול ישיבה מס' 105, 28 באוקטובר 2014.

¹¹⁰ ראו: אוריאה אלמסי, [קבורה אזרחית בישראל](#), מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 31 ביולי 2013; צח בן-יהודה, [קבורה אזרחית בישראל – מסמך עדכון](#), מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 26 באוקטובר 2014.

¹¹¹ נעמי מי-עמי, [יישום חוק הזכות לקבורה אזרחית חלופית בישראל](#), מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 16 בדצמבר 2007; פלורה קוך דבידוביץ', [קבורה אזרחית חלופית עבור לא יהודים במשפחות עולים](#), מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 12 בינואר 2010.

¹¹² ראו: אוריאה אלמסי, [קבורה אזרחית בישראל](#), מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 31 ביולי 2013; צח בן-יהודה, [קבורה אזרחית בישראל – מסמך עדכון](#), מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 26 באוקטובר 2014.

¹¹³ [החלטת הממשלה 1484](#) (פש/34), מיום 20 במרס 2014.

¹¹⁴ מסופקים – שלא הוכחה יהדותם לפי ההלכה.

¹¹⁵ צח בן-יהודה, [קבורה אזרחית בישראל – מסמך עדכון](#), מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 26 באוקטובר 2014.

אזורים.¹¹⁶ יוער כי על-פי החלטת הממשלה הייתה ועדת המנכ"לים אמורה להגיש את המלצותיה ביוני 2014, והצוות שמונה מטעם הוועדה היה אמור להגיש את המלצותיו באוקטובר 2014. פניית מרכז המחקר והמידע במאי 2015 לבירור סטטוס עבודת הוועדה והצוות הבין-משרדי טרם נענתה.

הקרקעות המיועדות לקבורה קבועות בתוכנית מתאר ארצית לבתי-עלמין, תמ"א 19. בניסיון להתמודד עם מצוקת הקרקעות לקבורה אזרחית הורתה המועצה הארצית לתכנון ובנייה בשנת 2006 לערוך שינוי בתמ"א 19 בנושא קבורה אזרחית וקבורה רבודה (שינוי מס' ג/4). בהוראת השינוי נכללת ההוראה להוסיף סעיפים המחייבים הקצאת שטח לקבורה אזרחית בבתי-עלמין חדשים ובבתי-עלמין שיורחבו. הנושא נתון בדיון, ובמאי 2015 השינוי טרם אושר.¹¹⁷

בספטמבר 2014 קיבל בית-משפט השלום בכפר-סבא תביעה של בני משפחות נפטרים שנקברו קבורה חילונית לקבל פיצוי מהמדינה עקב מחדלה בהסדרת הקבורה האזרחית בישראל על-פי החוק.¹¹⁸

¹¹⁶ ועדת העלייה, הקליטה והתפוצות, פרוטוקול ישיבה מס' 105, 28 באוקטובר 2014.

¹¹⁷ צח בן-יהודה, [קבורה אזרחית בישראל – מסמך עדכון](#), מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 26 באוקטובר 2014. נטלי אוסטרובסקי, ממונה תוכניות, רפרנטית תמ"א 19, מינהל התכנון במשרד הפנים, שיחת טלפון, 5 במאי 2014.

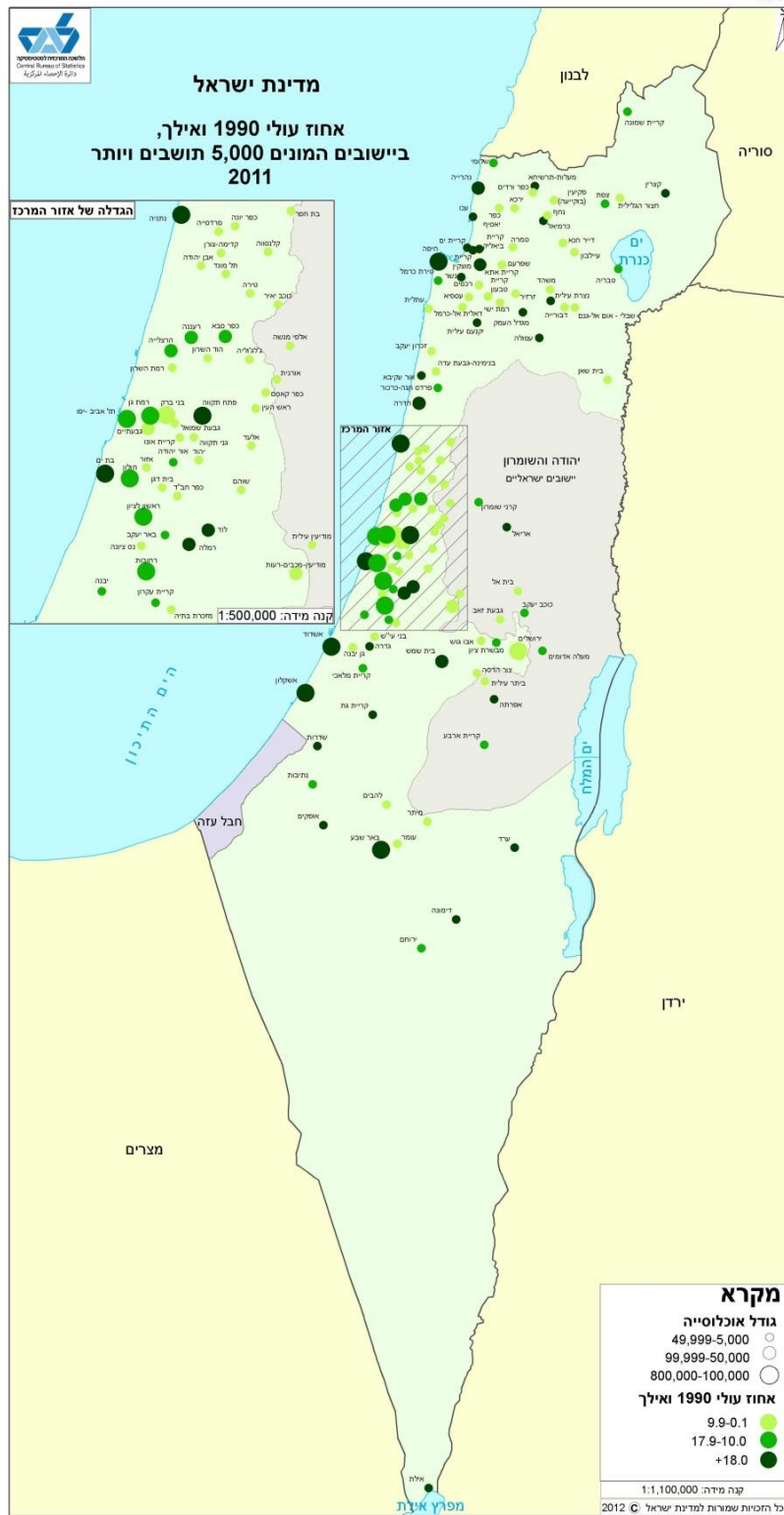
¹¹⁸ תא"מ (כ"ס) 29187-05-12 צ.ג. נ' מדינת ישראל, המשרד לשירותי דת, 4 בספטמבר 2014.

שיעור העולים משנת 1990 ואילך ביישובים המונים 5,000 תושבים ויותר בשנת 2011.¹¹⁹

שנתון סטטיסטי לישראל 2012

2.4

119 הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, השנתון הסטטיסטי לישראל 2012, מפה 2.4.

הכנסת

מרכז המחקר והמידע

מתוך: סוגיות בתחומי עלייה, קליטה והתפוצות
 יוני 2015

מקורות

חקיקה ופסיקה

- חוק האזרחות, התשי"ב-1952.
- חוק הזכות לקבורה אזרחית חלופית, התשנ"ו-1996.
- חוק החברות הממשלתיות, התשל"ה-1975.
- חוק השבות, התשי"י-1950.
- חוק להרחבת הייצוג ההולם של בני העדה האתיופית בשירות הציבורי (תיקוני חקיקה), התשע"א-2011.
- חוק שירות המדינה (מינויים), תשי"ט-1959
- פקודת המועצות המקומיות [נוסח חדש].
- פקודת העיריות [נוסח חדש].
- תא"מ (כ"ס) 29187-05-12 צ.ג. נ' **מדינת ישראל, המשרד לשירותי דת**, 4 בספטמבר 2014.
- תקנות הזכות לקבורה אזרחית חלופית (רישוי תאגידים לענייני קבורה וקביעת נוהלי קבורה), התשנ"ט-1998.

מסמכי הכנסת

- אלמסי אוריאנה, קבורה אזרחית בישראל, מרכז המחקר והמידע, 31 ביולי 2013.
- בן-יהודה צח, קבורה אזרחית בישראל – מסמך עדכון, מרכז המחקר והמידע, 26 באוקטובר 2014.
- בן-יהודה צח, נתונים על עולים השוהים במרכזי קליטה, מרכז המחקר והמידע, 3 בנובמבר 2014.
- בן-יהודה צח, מוקדי קליטה ליוצאי אתיופיה, מרכז המחקר והמידע, 11 בנובמבר 2014.
- ועדת העלייה, הקליטה והתפוצות, סיכום פעילות הוועדה בכנסת התשע-עשרה.
- ועדת העלייה, הקליטה והתפוצות, פרוטוקול ישיבה מס' 22, 23 ביולי 2013.
- ועדת העלייה, הקליטה והתפוצות, פרוטוקול ישיבה מס' 33, 13 בנובמבר 2013.
- ועדת העלייה, הקליטה והתפוצות, פרוטוקול ישיבה מס' 76, 27 במאי 2014.
- ועדת העלייה, הקליטה והתפוצות, פרוטוקול ישיבה מס' 82, 9 ביוני 2014.
- ועדת העלייה, הקליטה והתפוצות, פרוטוקול ישיבה מס' 92, 2 ביולי 2014.
- ועדת העלייה, הקליטה והתפוצות, פרוטוקול ישיבה מס' 101, 28 ביולי 2014.
- ועדת העלייה, הקליטה והתפוצות, פרוטוקול ישיבה מס' 105, 28 באוקטובר 2014.
- ועדת העלייה, הקליטה והתפוצות, פרוטוקול ישיבה מס' 109, 11 בנובמבר 2014.
- זעירא גדעון, נתונים על העסקה ישירה של עולים בשירות המדינה, מרכז המחקר והמידע, 17 ביוני 2014.
- מזרחי סימון שלי, אלימות כלפי נשים – ריכוז נתונים לשנת 2014, מרכז המחקר והמידע, 23 בנובמבר 2014.

מי-עמי נעמי, [יישום חוק הזכות לקבורה אזרחית חלופית בישראל](#), מרכז המחקר והמידע, 16 בדצמבר 2007.

פידלמן איתי, [התקריות האלימות כלפי הקהילה היהודית בצרפת בחודשים ינואר-מאי 2012](#), מרכז המחקר והמידע, 26 ביוני 2012.

פידלמן איתי, [סוגיות מרכזיות בתחומי העלייה, הקליטה והתפוצות, מוגש לחברי הכנסת ה-19](#), מרכז המחקר והמידע, 12 במרס 2013.

קוד דבידוביץ' פלורה, [קבורה אזרחית חלופית עבור לא יהודים במשפחות עולים](#), מרכז המחקר והמידע, 12 בינואר 2010.

קוד דבידוביץ' פלורה, [השתלבות יוצאי אתיופיה בשירות המדינה ובגופים ציבוריים](#), מרכז המחקר והמידע, 13 בנובמבר 2011.

קוד דבידוביץ' פלורה, [התקריות האלימות כלפי הקהילה היהודית בצרפת בחודשים ינואר-מאי 2012](#), מרכז המחקר והמידע, 26 ביוני 2012.

קוד דבידוביץ' פלורה, [השתלבות יוצאי אתיופיה בצה"ל](#), מרכז המחקר והמידע, 1 בדצמבר 2011.

קוד דבידוביץ' פלורה, [השתלבות יוצאי אתיופיה בשירות המדינה ובגופים ציבוריים – מסמך עדכון](#), מרכז המחקר והמידע, 28 באוקטובר 2012.

רבינוביץ' מריה, [סוגיות מרכזיות בעבודת הוועדה לזכויות הילד](#), מרכז המחקר והמידע, 29 באפריל 2015.

דוחות ופרסומים

האגודה הישראלית למען יהודי אתיופיה, [נתונים על מצבם החברתי כלכלי של יוצאי אתיופיה בישראל](#), 19 בנובמבר 2014.

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, [שנתון סטטיסטי לישראל](#), 2014, פרק 4.

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, [שנתון סטטיסטי לישראל](#), 2012, [מפה 2.4](#).

הסוכנות היהודית לארץ-ישראל, [דוח שנתי 2013/2014](#), תאריך כניסה: 12 באפריל 2015.

הסוכנות היהודית לארץ-ישראל, [2014: שנת עלייה בעלייה](#), תאריך כניסה: 12 באפריל 2015.

חביב גיק, הנדן אילה, עבודי חמוטל, [דוח מעקב שני: ביצוע תוכנית החומש לשיפור קליטת יוצאי אתיופיה – תקציבים 2008-2010](#), מאיירס-גיוינט-מכון ברוקדייל, ינואר 2012.

משרד העלייה והקליטה, [מבחנים למתן תמיכות של משרד העלייה והקליטה ברשויות המקומיות עבור הפעלת מוקדי קליטה ליוצאי אתיופיה ונוהל הפעלת מוקדי קליטה](#), 2015.

משרד העלייה והקליטה, [גובה הסיוע בשכר הדירה לחודש](#), תאריך כניסה: 4 במאי 2015.

משרד מבקר המדינה, [דוח ביקורת שנתי מס' 63 לשנת 2012 ולחשבונות שנת הכספים 2011](#), מאי 2013.

משרד מבקר המדינה, [דוח ביקורת שנתי מס' 65](#), מאי 2015.

פישר נתנאל, [אתגר הגיור בישראל](#), המכון הישראלי לדמוקרטיה, 2014.

"שותפים ומשפיעים", [מסמך אבני הייסוד למדיניות הממשלתית](#), תאריך כניסה: 18 במאי, 2015.
"שותפים ומשפיעים", [מצגת כיווני השינוי של משרדי הממשלה](#), בעמ' 2. תאריך כניסה: 18 במאי 2015.
שירות להגנת הקהילה היהודית, [דוח על מצב האנטישמיות בצרפת 2014](#), תאריך כניסה: 12 באפריל, 2015.

Anti-Defamation League, [Global 100 – An Index of Anti-Semitism](#), 2015

European Union Agency for Fundamental Rights, [Anti-Semitism – Summary Overview of the Data Available in the European Union](#) 2003-2013, October 2014

European Union Agency for Fundamental Rights, [Discrimination and Hate Crime Against Jews in EU Member States: Experiences and Perceptions of Antisemitism](#), November 2013

Tel Aviv university, The Lester and Sally Entin Faculty of Humanities, Kantor Center of the Study of Contemporary European Jewry, Moshe Kantor Database for the Study of Contemporary Antisemitism and Racism, [Antisemitism Worldwide 2014 – General Analysis](#), 2015

מכתבים ושיחות טלפון

אוסטרובסקי נטלי, ממונה תוכניות, רפרנטית תמ"א 19, מינהל התכנון במשרד הפנים, שיחת טלפון, 5 במאי 2014.

גולדשמיד רחל, מנהלת לשכת מנכ"ל משרד העלייה והקליטה, תשובה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, דוא"ל, 10 במאי 2015, 7 ביוני 2015.

כהן שלומית, ראש ענף הפצת מידע בלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, תשובה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, דוא"ל, 3 במאי 2015.

סון אלעד, דובר וממונה על יחסי ציבור במשרד העלייה והקליטה, תשובה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, דוא"ל, 26 באפריל 2015.

סנאי עמי, מרכז שירותי דת, האגף לשירותי דת לעדה האתיופית במשרד לשירותי דת, שיחת טלפון, 30 באפריל 2015.

קריאף דוריס, ממונה ארצית – תיעוד וזכאות במשרד העלייה והקליטה, תשובה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, דוא"ל, 5 במאי 2015.

אתרי אינטרנט

[הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה](#), תאריך כניסה: 28 באפריל 2015.

[המשרד לשירותי דת](#), תאריך כניסה: 28 באפריל 2015.

[הסוכנות היהודית לארץ-ישראל](#), תאריך כניסה: 28 באפריל 2015.

[משרד הבינוי](#), תאריך כניסה: 28 באפריל 2015.

הכנסת

מרכז המחקר והמידע

מתוך: סוגיות בתחומי עלייה, קליטה והתפוצות
יוני 2015

משרד העלייה והקליטה, תאריך כניסה : 28 באפריל 2015.

משרד ראש הממשלה, מאגר החלטות הממשלה, תאריך כניסה : 28 באפריל 2015.

עמותת "עתים", תאריך כניסה : 28 באפריל 2015.

פורטל השירותים והמידע הממשלתי, תאריך כניסה : 28 באפריל 2015.

"שותפים ומשפיעים", <http://www.newway.gov.il>, תאריך כניסה : 18 במאי, 2015.

